

GRØNNESTRAND

FRILUFTS - OG FORMIDLINGSPLAN /
FEBRUAR 2026

INDHOLDSFORTEGNELSE

Titel: Grønnestrand Friluftsliv- og formidlingsplan
Februar 2026
1. udgave, 1. oplag
Udarbejdet for Jammerbugt Kommune, Den Danske Naturfond
og Naturstyrelsen af COWI og Arkitema sammen med
områdets brugere.

Forsidefoto: Den Danske Naturfond
Fotos: Jammerbugt Kommune, Den Danske Naturfond,
Arkitema, Rune Engelbreth Larsen, Lee Borthwick, N+P
Arkitekter, Katharina Fossgreen, Arknat, Friluftsrådet.

Kontakt:
Jammerbugt Kommune
Plan og Miljø
Toftevej 43
9440 Aabybro
raadhus@jammerbugt.dk
Tlf: 72 57 77 77

FORMÅL	3	AFSNIT 3 - STØTTEPUNKTER	27
		EKSISTERENDE STØTTEPUNKTER	28
AFSNIT 1 - FORUDSÆTNINGER	4	STØTTEPUNKTER I FRILUFTSLIVET	29
EN ADAPTIV VISION	5	1) KOLLERUP PLANTAGE	30
FORUDSÆTNINGER	6	2) LYNHØJSLETEN	32
DEN ÅNDELØSE NATUR	8	3) KOLLERUP STRAND	34
NATUR OG FRILUFTSLIV	17	4) GRØNNESTRAND	36
ET FORVILDET FRILUFTSLIV	18	5) RALSØERNE	38
ZONER	19	6) SØBAKKE	40
		7) HAVVEJEN	42
AFSNIT 2 - FORBINDELSER	21		
PARLØR FOR FORBINDELSER	22	AFSNIT 4 - NEDSLAG	45
EKSISTERENDE REGIONALE RUTER	23	2) LYNHØJSLETEN	47
FORSLAG TIL NYE STIER OG SPOR	24	3) KOLLERUP STRAND	50
FORSLAG TIL NYE RUTER	25	7) HAVVEJEN	51
STIER, SPOR OG RUTER	26		
		APPENDIX	53
		VISIONSOMRÅDET	54
		KLIM KALKOVN	55
		AUTOCAMPERE	56

FORMÅL

Jammerbugt Kommune, Naturstyrelsen og Den Danske Naturfond arbejder sammen om et storstilet langsigtet projekt med en ambition om at adressere og forbedre naturforvaltningen af op mod 3.000 ha historisk klithede-areal mellem Bulbjerg i vest, Svinklovene i øst og Kollerup mod syd i Jammerbugt Kommune. Det overordnede formål er at sikre og udvikle naturen i dette visionsområde med fokus på den truede biodiversitet og samtidig øge oplevelsesmulighederne og tilgængeligheden for offentligheden i området.

Den Danske Naturfond har indtil videre erhvervet ca. 310 ha centralt i området ved Grønnestrand og har indgået et samarbejde med Jammerbugt Kommune vedrørende naturgenopretningen og forvaltningen af disse arealer.

Derudover er der indgået et samarbejde mellem de to førnævnte og Naturstyrelsen og projektet skal give mulighed for at samarbejdet yderligere udvides til at indbefatte tilstødende arealer ejet af Bredevandsbakker ApS (der er en lokal sammenslutning af grundejere der for egne midler har erhvervet arealer i området og naturgenoprettet disse). Naturstyrelsen bidrager med arealer ind i projektet under hensyntagen til de eksisterende driftsplaner for disse arealer.

Det overordnede formål er at muliggøre og forbedre offentlighedens oplevelse af området på en måde, der ikke er til hinder for realiseringen af de naturmæssige potentialer ved Grønnestrand og under hensyntagen til områdets forskellige brugergrupper.

"ALLE OS, DER ER HERUDE, HAR KÆRLIGHED TIL STILLE NATUR."

AFSNIT 1
FORUDSÆTNINGER

EN ADAPTIV VISION

Friluftslivs- og formidlingsplanen præsenterer en vision for friluftslivet i Grønnestrand naturområde, som sætter retningen for udfoldelsen af friluftslivet under hensyn til de unikke naturværdier i området.

Friluftsliv er ophold og aktiviteter udendørs. Som udgangspunkt er friluftsliv lystbetonet og knyttet til vores fritid. Det er et grundlæggende træk, at friluftsliv giver os en oplevelse af at komme nærmere naturen.

Friluftslivet i Danmark er mangfoldigt. Det kan, udover i fritiden, også finde sted som et afbræk i arbejdsdagen, i forbindelse med undervisning og andre pædagogiske aktiviteter eller som led i et behandlingsforløb.

Friluftsliv kan være roligt, afslappende eller fysisk krævende. Det kan også rumme leg og formidling. Formålet kan være en god oplevelse, at møde andre, blive dygtigere, klogere eller sundere.

Friluftslivs- og formidlingsplanen er bygget op om 4 temaer, som er centrale for friluftslivet i Grønnestrand naturområde: forudsætninger, forbindelser, støttepunkter og nedslag.

Der vil pågå et arbejde efter denne plan er udgivet, hvor der løbende bliver eksekveret på planen, og planen bliver tilpasset de behov og muligheder, der opstår, når særligt hydrologi- og naturgenopretningsprojektet begynder at folde sig ud.

For at imødekomme denne dynamiske udvikling er der i friluftsplanden under temaerne forbindelser, støttepunkter og nedslag beskrevet principper, der tjener som udgangspunkt og rettesnor, når der skal udvikles nye tiltag inden for friluftslivet i Grønnestrand naturområde.

Principperne skal løbende holdes op mod forudsætningerne, der er under forandring.

FORUDSÆTNINGER

Området ved Grønnestrand har historisk været overvejende privat ejet, og de cirka 310 ha, som Den Danske Naturfond har erhvervet, var tidligere alle privatejede. Det har betydet, at faciliteterne til at opleve områdets natur for offentligheden har været begrænsede, med primært perifere stisystemer, få informationspunkter og en særlig fokus på adgang til og oplevelse af strandarealerne.

Planen skal beskrive de nuværende rekreative og formidlingsmæssige muligheder og faciliteter, kortlægge potentialer samt skitsere konkrete og gerne visionære indsatser. Disse skal med respekt for områdets særlige naturværdier og forventede forvaltningstiltag i henhold til naturplanen sikre den bedst mulige naturoplevelse for besøgende.

Planen skal desuden understøtte de kommunale strategiske og fysiske udviklingsplaner for området, hvor der for Grønnestrand særligt er fokus på at sikre og udvikle en intens, uforstyrret naturoplevelse.

Grønnestrand er ifølge Grønt Danmarkskort og kommuneplanen for Jammerbugt Kommune et særligt værdifuldt naturområde. De gældende planmæssige retningslinjer foreskriver, at rekreative anlæg og stier i videst muligt omfang skal etableres som perifere støttepunkter til de særligt værdifulde naturområder og skal samtidig tage hensyn til områdets biodiversitet.

Planen søger også at skabe den bedst mulige rekreative sammenhæng mellem stranden og de tilstødende skov- og naturområder. Som del af processen omkring udarbejdelsen af friluftsplanen, inviterede projektgruppen områdets forskellige grundejerforeninger, institutioner, råd og aktører, til en indledende dialog om, hvordan genopretningen af naturen kan foregå og for at tage hul på hvilke hensyn til mennesker og natur, disse brugere af området mener, der bør tages.

Formålet med at en antropolog fra COWI har interviewet repræsentanter for lokale beboere, lokale foreninger, de

lokale uddannelsesinstitutioner og forskellige brugere er, at få viden om den eksisterende brug af området samt indsamle borgernes input til den kommende naturgenopretning, til denne plan og til den videre proces.

Ved alle interviews er anvendt en kvalitativ spørgeguide: Der er spurgt ind til kendskab og oplevelser i området, til områdets kvaliteter og naturens betydning. Der er indsamlet viden om årets gang og områdets forskellige brugere samt konkrete input til og vurdering af mulige faciliteter, ønsker om hensyn til mennesker og natur, samt ideer til formidlingstiltag.

Parallelt med frilufts- og formidlingsplanen udarbejdes en naturplan, som også omtales i dette dokument.

Naturplanens formål er at styrke naturens sammenhængskraft ved Grønnestrand gennem genetablering af naturlige processer og hydrologi, fremme biodiversiteten samt bevare habitatforbindelser, der sikrer et robust og dynamisk landskab.

Brainstorm fra opstartmøde med projektgruppen

Udsigt over Grønnestrand fra Søbakke

Formidling ved Kollerup Strand

Der er gennemført interviews af 1-1,5 times varighed med følgende lokale interessenter:

Grønnestrand Feriecenter, to repræsentanter
Grundejerforeningen Møllebosletten, to repræsentanter
Grundejerforeningen Lynghøjgård, en repræsentant
Bredevandsbakker, en repræsentant
Fjerritslev Gymnasium, en repræsentant
Fjerritslev Skole, en repræsentant
Fjerritslev borgerforening, en repræsentant
Han Herred Havbåde, en repræsentant

Der er desuden gennemført individuelle interviews med følgende repræsentanter for projektets parter og samarbejdspartnere:

Den Danske Naturfond, biolog Frederik Møller,
Jammerbugt kommune, biolog Allan Eskesen,
Naturstyrelsen, antropolog Malthe Barnkop Lehrman
COWI, biolog Torben Ebbensgaard.

Eksisterende ruter i området

Udsigt over Krogbakker

DEN ÅNDELØSE NATUR

“HER VENDER VESTKYSTEN MOD NORD”

“ALLE OS, DER ER HERUDE, HAR KÆRLIGHED TIL STILLE NATUR.”

“DET ER VIGTIGT AT BEVARE FØLELSEN AF UFORSTYRRET, VILD NATUR”

“DET DER FACINERER MIG ER STORHEDEN OG VILDHEDEN.”

Citaterne udtrykker hvad de interviewede siger om naturen og området.

“Jeg værdsætter det åbne, uforudsigelige og øde landskab, hvor man kan gå på tværs af naturen og opdage nye ting, uden forudtrådte stier. Det er vigtigt, at oplevelsen af vildmark og natur ikke bliver over-facilitet – man skal ikke tages ved hånden og guides for meget, man skal opfordres til at være i naturen på egen hånd, opfordres til at blive væk og være opslugt.”.

Alle interviewede holder af og vil passe på naturen. Alle tilslutter sig formålet om at genoprette natur, forvilde den og genskabe det oprindelige landskab og artsdiversiteten. De er dybt interesse i projektet og i den ‘åndeløse natur’. De vil gerne informeres og aktivt bringes sammen om principperne i denne plan. De ønsker at blive hørt og at bidrage, hvor det er muligt.

Interviews har desuden identificeret mange frivillige ressourcer (pensionerede biologer og historikere, lokale naturkyndige og kulturhåndværks-kyndige, ildsjæle og foreninger) der gerne vil nyde området, bruge det nænsomt, udvikle det. De vil gerne

deltage i og bidrage til læring om og væren i naturen, for at fremme viden, oplevelser og livskvalitet. De vil gerne aktivt arbejde for naturen, for hinanden og for områdets børn og unge. Som én deltager pointerer, så kræver det mere end frivillige kræfter at lære mennesker (skoler, hold og grupper) at være i naturen på nye måder. Ansatte ressourcer, der kan drive fællesskaber og tilbud, vil kunne koordinere, og via aktiviteter kan man udvikle menneskers naturforståelse og vores forståelse af os selv som del af naturen.

Deltagernes yndlingssteder og yndlingsoplevelser er:

- Udsigt over en masse stort set uberørt natur fra klitter og bakker i området - særligt oldtidshøjene
- Viber og traner og alle de store og små fugle, man hører og ser - sjældne sommerfugle og insekter og sjældne smådyr
- Den smalle tange, der går ind fra havsiden mellem de to opgravningssøer

- At høre strandtudsens om natten (en broget tudse med gul stribe på ryggen, der er sjælden i Danmark)
- Morgendisens magi med dug og edderkoppespind eller en vandretur ved søerne, hvor det kuperede terræn og de våde områder kan være udfordrende, men samtidig indbyder til oplevelser
- At blive godt blæst igennem ved havet en vinterdag, hvor naturens kræfter virkelig hersker og man er lille
- Orkidéforekomster eller andet man pludselig finder og ser, når man kigger godt efter og bare er
- De store miler og parabelklitter - det er helt specielt og unikt, for de har fået lov at bevæge sig frit
- At finde en Smalbægret Ensian eller et spontant møde med den sjældne sommerfugl gråbåndet bredpande, der stadig findes i området

Naturen i Grønnestrand er udgangspunktet for, at det er attraktivt at dyrke friluftslivet her. Derfor er naturen førsteprioritet og friluftsbugeten skal klædes på til, at passe på de fælles herlighedsværdier der findes i Grønnestrand.

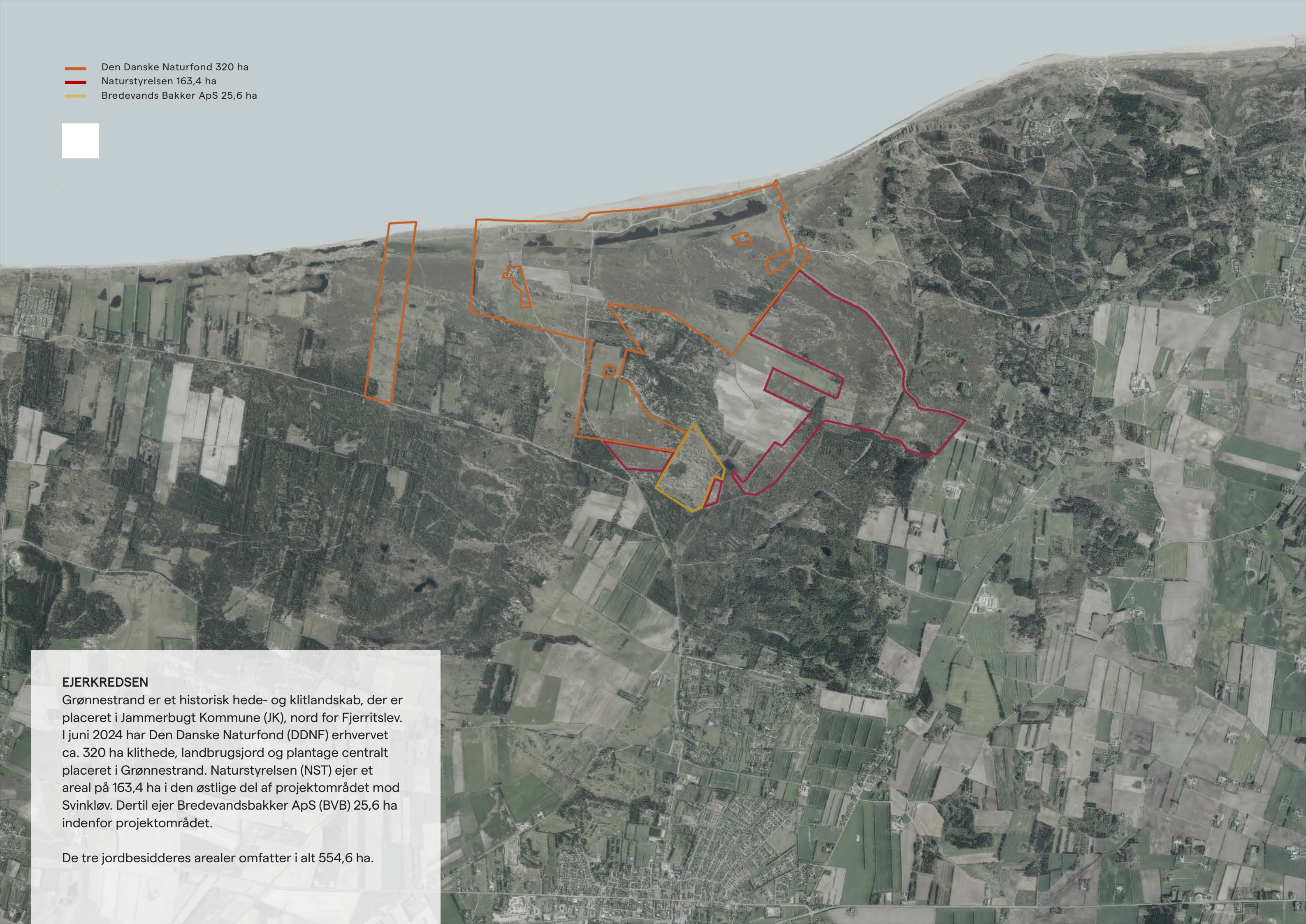
Jammerbugt Kommune arbejder derudover med udgangs-punkt i følgende politikker, der spiller ind på friluftslivet i Grønnestrand:

Tiltag i området skal tilrettelægges under hensyn til en række fredninger og naturbeskyttelser herunder:

Natura 2000
Klitfredning
Fredninger for Grønnestrand, Andrup Klit og Borupgårde
§3 Naturbeskyttelser

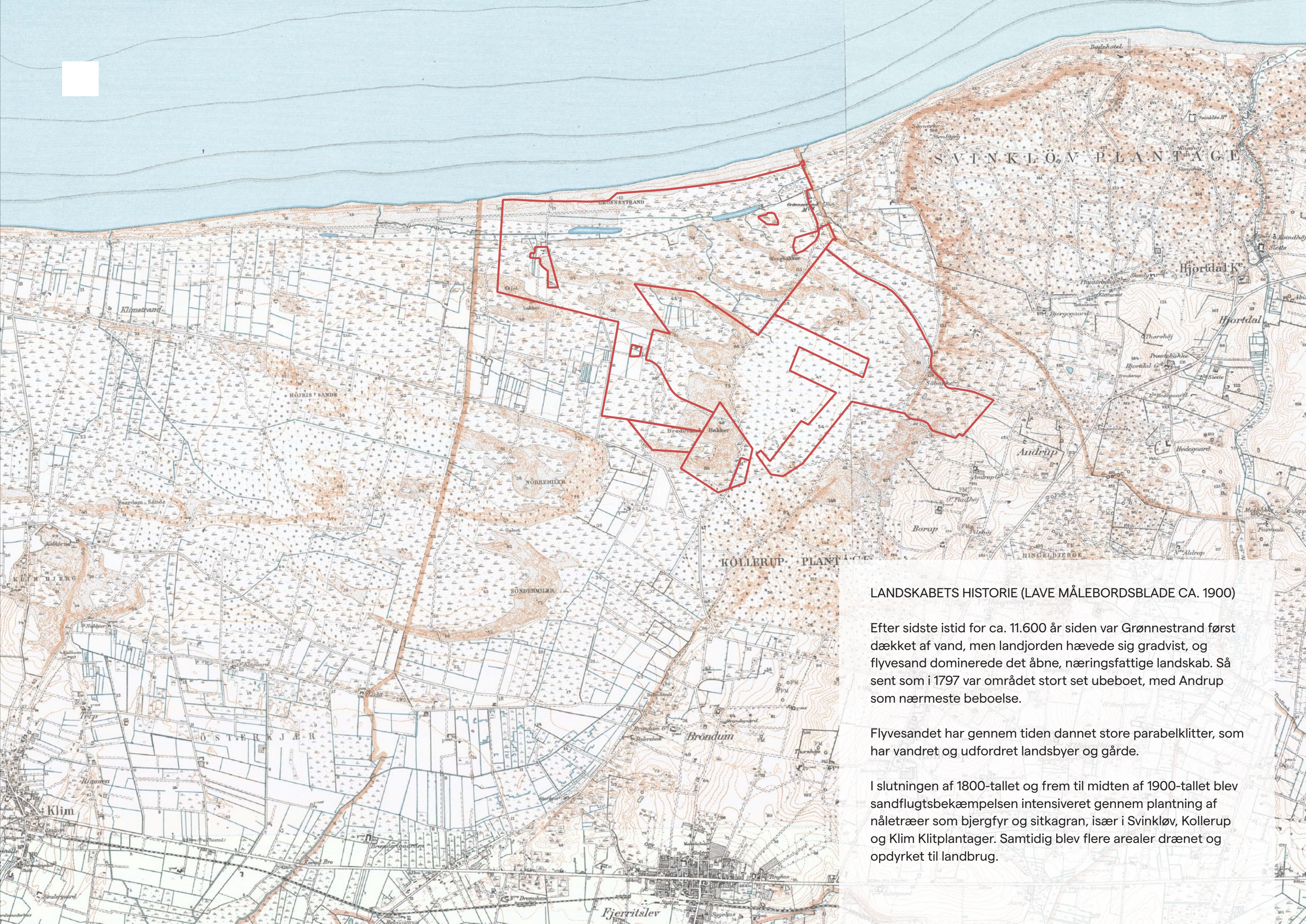
9

-
- Orange line: Den Danske Naturfond 320 ha
Red line: Naturstyrelsen 163,4 ha
Yellow line: Bredevands Bakker ApS 25,6 ha
- A white square is located below the legend.
- The map shows a large, irregularly shaped area outlined in orange, representing land owned by Den Danske Naturfond. Within this orange area, there are smaller sections outlined in red (Naturstyrelsen) and yellow (Bredevands Bakker ApS). The background is an aerial photograph showing a mix of green fields, brownish-grey hedges, and some buildings in the lower right corner.

EJERKREDSSEN

Grønnestrand er et historisk hede- og klitlandskab, der er placeret i Jammerbugt Kommune (JK), nord for Fjerritslev. I juni 2024 har Den Danske Naturfond (DDNF) erhvervet ca. 320 ha klithede, landbrugsjord og plantage centralt placeret i Grønnestrand. Naturstyrelsen (NST) ejer et areal på 163,4 ha i den østlige del af projektområdet mod Svinkløv. Dertil ejer Bredevandsbakker ApS (BVB) 25,6 ha indenfor projektområdet.

De tre jordbesidderes arealer omfatter i alt 554,6 ha.

LANDSKABETS HISTORIE (LAVE MÅLEBORDSBLADE CA. 1900)

Efter sidste istid for ca. 11.600 år siden var Grønnestrand først dækket af vand, men landjorden hævede sig gradvist, og flyvesand dominerede det åbne, næringsfattige landskab. Så sent som i 1797 var området stort set ubeboet, med Andrup som nærmeste beboelse.

Flyvesandet har gennem tiden dannet store parabelklitter, som har vandret og udfordret landsbyer og gårde.

I slutningen af 1800-tallet og frem til midten af 1900-tallet blev sandflugtsbekæmpelsen intensiveret gennem plantning af nåletræer som bjergfyr og sitkagran, især i Svinkløv, Kollerup og Klim Klitplantager. Samtidig blev flere arealer drænet og opdyrket til landbrug.

Svinkløv

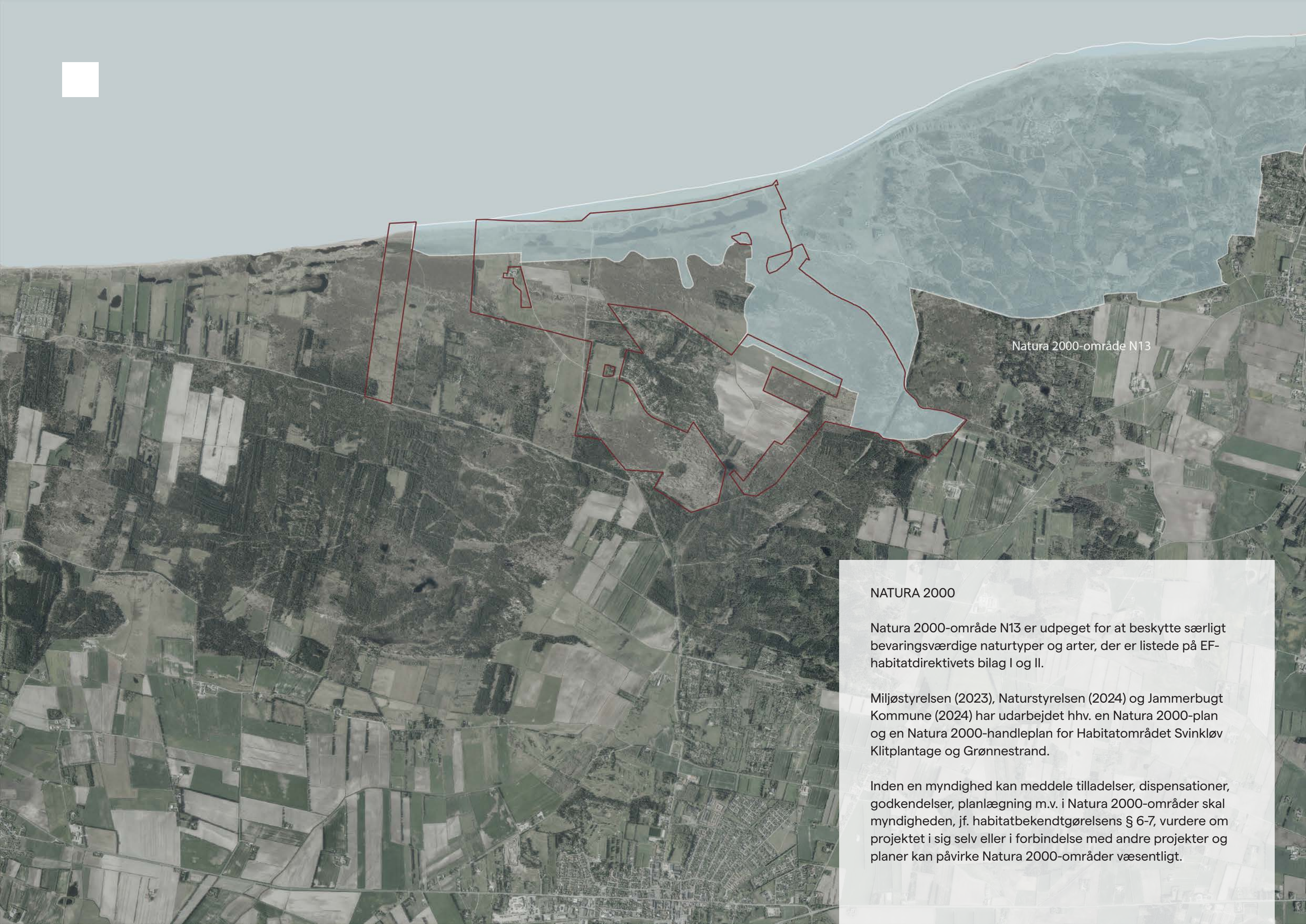
VÆRDIFULDT KULTURMILJØ

Området ved Hingelbjerge øst for Kollerup Plantage rummer en betydelig samling af fortidsminder, hvor gravhøje især har stor betydning for landskabets visuelle karakter.

Søbakke, som er områdets højeste punkt med 44 meter over havet, er hjemsted for en markant gravhøj, der kranser toppen af bakken. Fra gravhøjen er der en storslået udsigt over de omkringliggende lavere klitrækker og ud mod horisonten, hvor havet kan ses.

På hedearealet findes desuden to jættestuer fra yngre stenalder, begge delvist beskadigede, så kun små dele af kamrene stadig står tilbage. Trods dette bevarer deres placering en tydelig forbindelse til landskabet og en stærk fornemmelse af gravens relation til havet.

Hingelbjerge

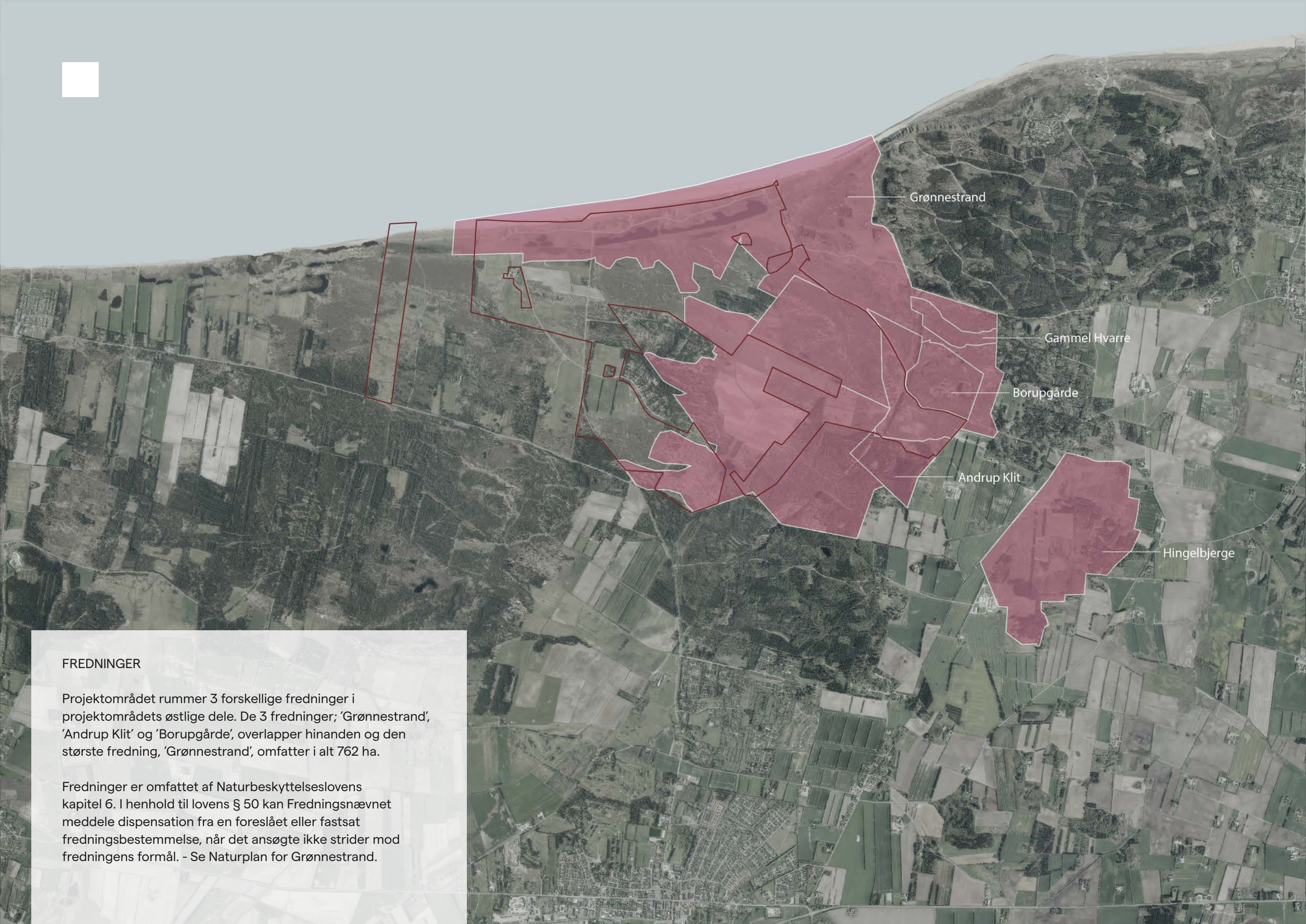
Natura 2000-område N13

NATURA 2000

Natura 2000-område N13 er udpeget for at beskytte særligt bevaringsværdige naturtyper og arter, der er listede på EF-habitatdirektivets bilag I og II.

Miljøstyrelsen (2023), Naturstyrelsen (2024) og Jammerbugt Kommune (2024) har udarbejdet hhv. en Natura 2000-plan og en Natura 2000-handleplan for Habitatområdet Svinkløv Klitplantage og Grønnestrand.

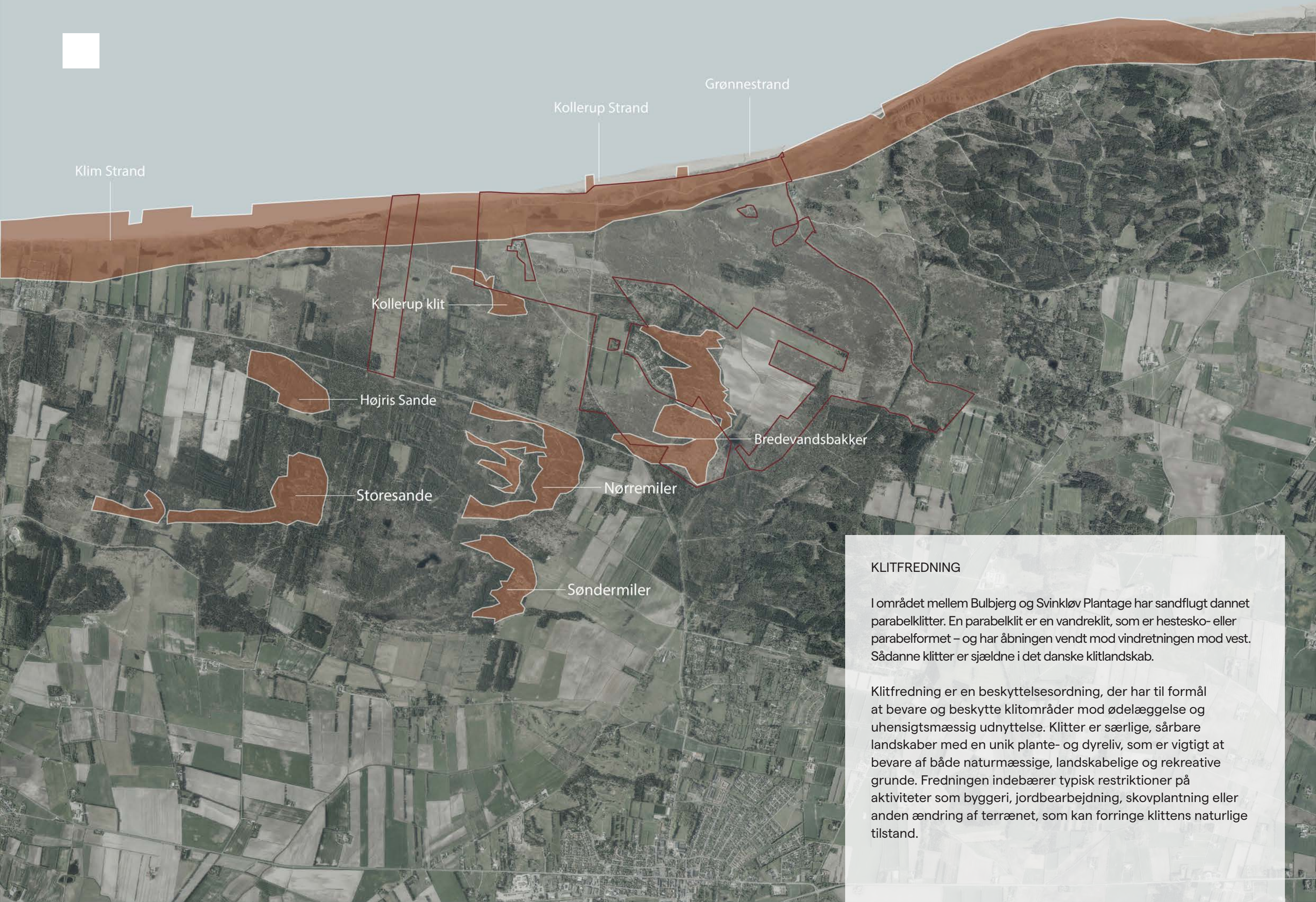
Inden en myndighed kan meddele tilladelser, dispensationer, godkendelser, planlægning m.v. i Natura 2000-områder skal myndigheden, jf. habitatbekendtgørelsens § 6-7, vurdere om projektet i sig selv eller i forbindelse med andre projekter og planer kan påvirke Natura 2000-områder væsentligt.

FREDNINGER

Projektområdet rummer 3 forskellige fredninger i projektområdets østlige dele. De 3 fredninger; 'Grønnestrand', 'Andrup Klit' og 'Borupgårde', overlapper hinanden og den største fredning, 'Grønnestrand', omfatter i alt 762 ha.

Fredninger er omfattet af Naturbeskyttelseslovens kapitel 6. I henhold til lovens § 50 kan Fredningsnævnet meddele dispensation fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke strider mod fredningens formål. - Se Naturplan for Grønnestrand.

KLITFREDNING

I området mellem Bulbjerg og Svinkløv Plantage har sandflugt dannet parabelklitter. En parabelklit er en vandreklit, som er hestesko- eller parabelformet – og har åbningen vendt mod vindretningen mod vest. Sådanne klitter er sjældne i det danske klitlandskab.

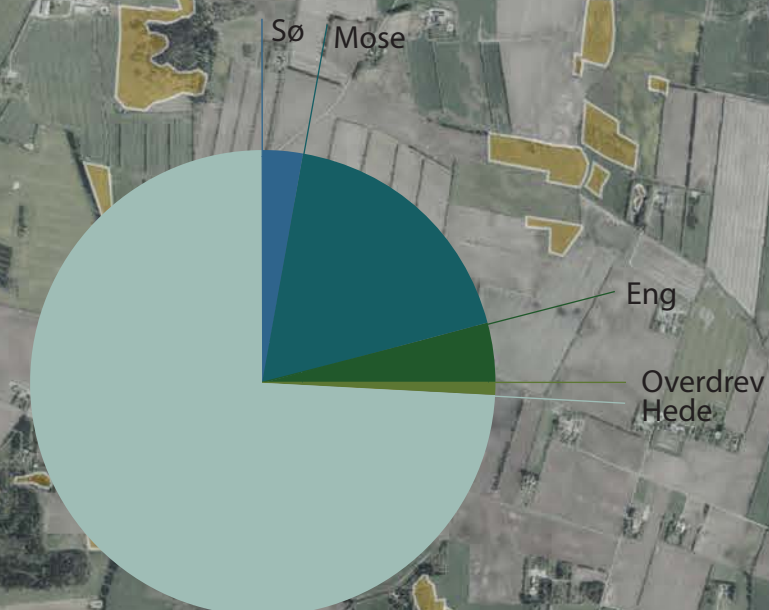
Klitfredning er en beskyttelsesordning, der har til formål at bevare og beskytte klitområder mod ødelæggelse og uhensigtsmæssig udnyttelse. Klitter er særlige, sårbare landskaber med en unik plante- og dyreliv, som er vigtigt at bevare af både naturmæssige, landskabelige og rekreative grunde. Fredningen indebærer typisk restriktioner på aktiviteter som byggeri, jordbearbejdning, skovplantning eller anden ændring af terrænet, som kan forringe klittens naturlige tilstand.

NATURBESKYTTELSE

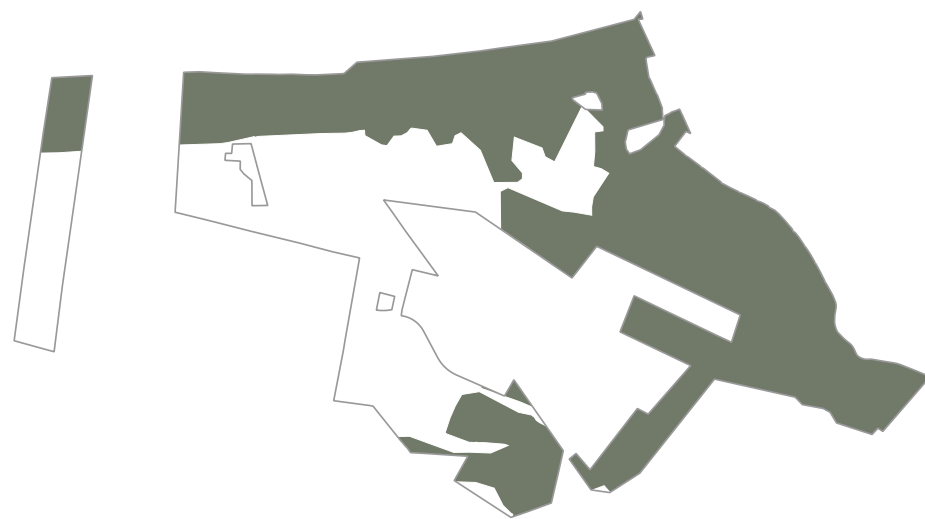
Naturbeskyttelseslovens formål er at beskytte Danmarks natur, med særligt sigte på naturtyper, deres bestande af vilde dyr og planter samt disses levesteder. Naturbeskyttelseslovens §3 beskriver en række særligt beskyttede lysåbne naturtyper: Heder, overdrev, moser, enge, strandenge, søer og vandløb.

Jævnfør Naturbeskyttelseslovens §3 må der ikke foretages ændringer i tilstanden af naturlige søer, hvis areal er større end 100 m². Tilsvarende må der ikke foretages ændringer i tilstanden af heder, moser og lignende, strandenge og strandsumpe samt ferske enge og biologiske overdrev, når disse naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med § 3-beskyttede søer er større end 2.500 m² i sammenhængende areal. Vandløb eller dele af vandløb, der af miljø- og fødevareministeren efter indstilling fra kommunalbestyrelsen er udpeget som beskyttede, er ligeledes omfattede af § 3-beskyttelsen.

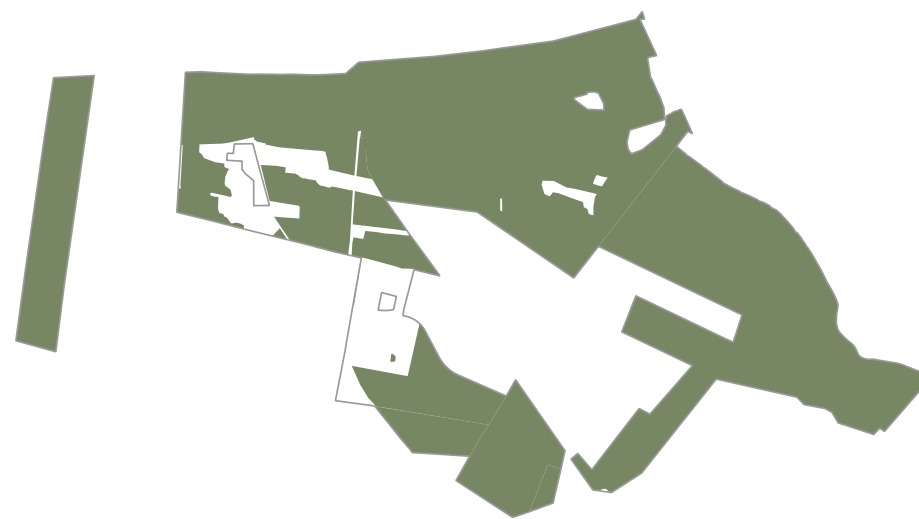

NATUR OG FRILUFTSLIV

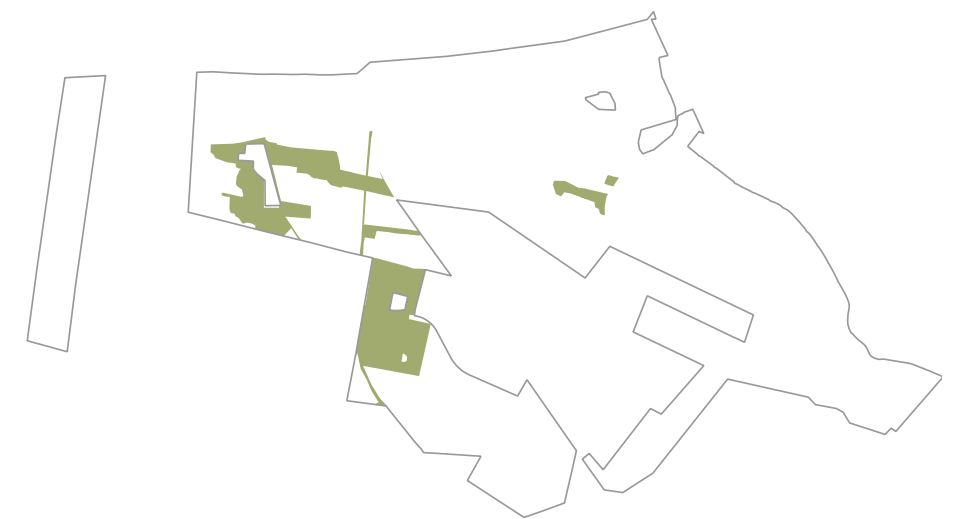
Samlet set udgør fredede og naturbeskyttede arealer størstedelen af projektområdet. For at bevare og genoprette de unikke naturværdier er det væsentligt at friluftslivet foregår under hensyn til naturen. Dette kan ske ved en delvist 'forvildning' af friluftslivet, altså et mere ufaciliteret friluftsliv, hvor man som gæst og bruger af området i nogle zoner færdes uden faste stier, shelters eller andre menneskeskabte installationer.

NATURA 2000 + FREDNINGER + KLITFREDNING

§3 NATUR BESKYTTELSE

INGEN FREDNINGER ELLER NATURBESKYTTELSE

ET FORVILDET FRILUFTSLIV

Forvildning eller naturgenoprettelse fokuserer på at genskabe naturlige processer og livsbetingelser ved at give naturen mere plads og frihed til at udvikle sig uden indgreb fra mennesker. At dyrke friluftsliv under dette perspektiv betyder, at man respekterer naturens rytmer, undgår forstyrrelser af dyreliv og hjælper med at bevare og genoprette vilde naturområder.

Danmarks biodiversitet har udviklet sig gennem millioner af år ved hjælp af naturlige processer som brande, storme, græssende dyr og klimaforandringer. I dag er naturen dog stærkt påvirket af menneskelig aktivitet som intensivt landbrug og skovbrug, hvilket har fragmenteret og reduceret naturområderne.

Dette har ført til fald i artsdiversitet, hvor mange sjældne arter nu er fåtallige eller forsvundet. Størrelsen på naturområder er afgørende for antallet af arter, og større, sammenhængende områder fremmer biodiversiteten.

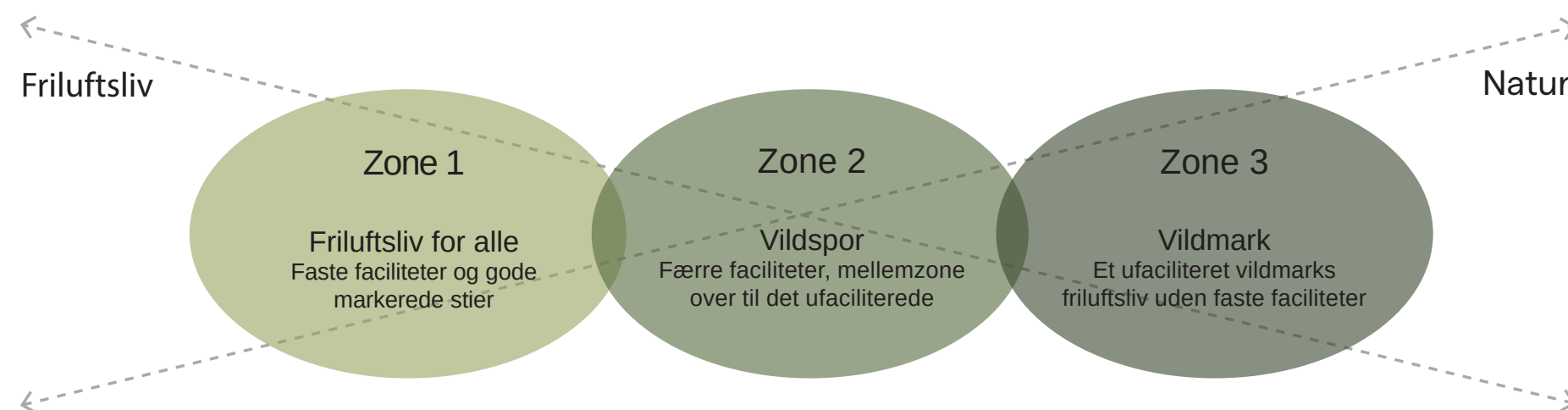
Naturlige processer og variation i landskabet er vigtige for at skabe forskelligartede levesteder og dermed høj biodiversitet. Græssende dyr spiller en central rolle ved at forme vegetationen og skabe levesteder gennem græsning, færdsel og gødning. At genintroducere helårsgræssende heste og kreaturer i naturområder som Grønnestrand kan genskabe meget af denne naturlige dynamik, skabe balance mellem

skov og åbne arealer og støtte op om naturens artsrigdom. For at sikre dyrenes effektive græsning kræves indhegning, der samtidig skal designes, så den ikke hindrer naturlige bevægelser.

Dermed kan en mere selvforvaltende, vild natur genskabes til gavn for både dyr, planter og mennesker. For friluftslivet betyder forvildningen, at respekt og hensyn går hånd i hånd med oplevelsen af naturens vildhed. Det forvildede friluftsliv handler om at opleve og leve i naturen på en måde, der understøtter naturens egen udvikling og genopretning af økosystemer.

Et mere ufaciliteret friluftsliv – hvor man færdes uden faste stier, shelters eller andre faste støttepunkter – har flere fordele. Det giver en mere autentisk og nærværende naturoplevelse, hvor man i højere grad kan mærke naturens vilkår og udfordringer, og det fremmer evnen til at navigere og tilpasse sig omgivelserne, hvilket styrker selvstændighed og friluftskompetencer.

I et ufaciliteret friluftsliv samles færre mennesker på de samme steder. Dette bidrager til at bevare naturens sårbarhed og biodiversitet. Endelig kan det øge forståelsen og respekten for naturen, fordi man oplever den i sin oprindelige, uforstyrrede form.

Forandringer og fokuspunkter ved forvildning af naturen for friluftslivet

Mere autentisk natur

Forvildning er en proces der fører til mere vild, varieret og autentisk natur som mange frilufts-entusiaster efterspørger. Forvildningen er også tæt knyttet til flere naturlige processer og levesteder for arter og dermed en rigere biodiversitet som ligeledes efterspørger generelt ved besøg i naturen. Med øget biodiversitet vil det opstå muligheder for at se flere særlige og sjældne arter tilknyttet det forvildede landskab, arter som ellers vil kunne opleves i den mere forvaltede natur. Forvildningen åbner op for helt nye former for friluftsliv, som f.eks. at opleve store græssende dyr og deres påvirkning af landskabet og samspil med andre arter.

Udfoldelse af frilftsaktiviteter i samspil med det forvildede landskab

Med forvildningen følger også et ændret fokus på menneskelig adfærd og hvordan friluftslivet bedst udfoldes i samspil med landskabet og særligt de store græssende dyr, så den bedste naturoplevelse opnås. Det tilsigtes at store græssende dyr som heste og kvæg har så frie og naturlige rammer som muligt ved etablering af få store samlede hegnede områder egnet for helårsgræsning. Der etableres hvor muligt færreste ved vejoverføringer, samt stenter og/eller klaplåger for at sikre adgangsforhold ind og ud af de hegnede områder for mennesker og frilftsaktiviteter. Generelt vil de store græssende dyr ikke være opsøgende og grundet arealernes størrelse vil de altid kunne søge væk fra uønskede forstyrrende aktiviteter. Herved vil frekvensen af utilsigtede møder mellem besøgende og de græssende dyr forventeligt blive mindre end i traditionelle mindre hegninger med frilftsaktiviteter.

Gode retningslinjer for friluftsliv i forvildede landskaber

Det er vigtigt at have gode klare retningslinjer for, hvordan man færdes mest hensigtsmæssigt i forvildede landskaber med store græssende dyr. Både for at få de bedste frilfts-oplevelser, men også for at værne om naturens autensitet, biodiversitet og de særligt følsomme arter og deres levesteder. Besøgende bør derfor informeres om de særlige generelle og lokale forhold i forvildede landskaber, og hvordan man færdes og udøver det brede friluftsliv mest hensigtsmæssigt i relation hertil.

ZONER

For at skabe den mest unikke oplevelse af naturen ved Grønnestrand og samtidig understøtte oplevelsen af en øget forvildning, kan tilrettelæggelsen for friluftslivet ske i forskellige zoner der inddeles efter følgende principper:

Zone 1

Friluftsliv for alle. Faste støttepunkter og gode markerede stier. Veletablerede adgangspunkter med p-pladser. Mulighed for adgang til de lokale afmærkede rekreative ruter og støttepunkter i form af f.eks. overnatningsmulighed, toiletter, vandposter, overdækkede opholdsrum m.v.

Zone 1

Friluftsliv for alle. Faste faciliteter og gode markerede stier

Zone 2

Vildspor. Færre faciliteter, mellemzone over til det ufacilerede.

Temporære friluftsoplevelser af mere vild og primitiv karakter.

De temporære støttepunkter vedligeholdes ikke, men skal forgå, så nye tilbud opstår i takt med at landskabet og naturen udvikler sig.

Stier og lejrpladser af forskellig art, der understøtter de gennemgående ruter kan etableres i zone 2.

Zone 2

Vildspor. Færre faciliteter, mellemzone over til det ufacilerede.

Zone 3

Vildmark. Et ufacileret vildmarks friluftsliv uden faste støttepunkter.

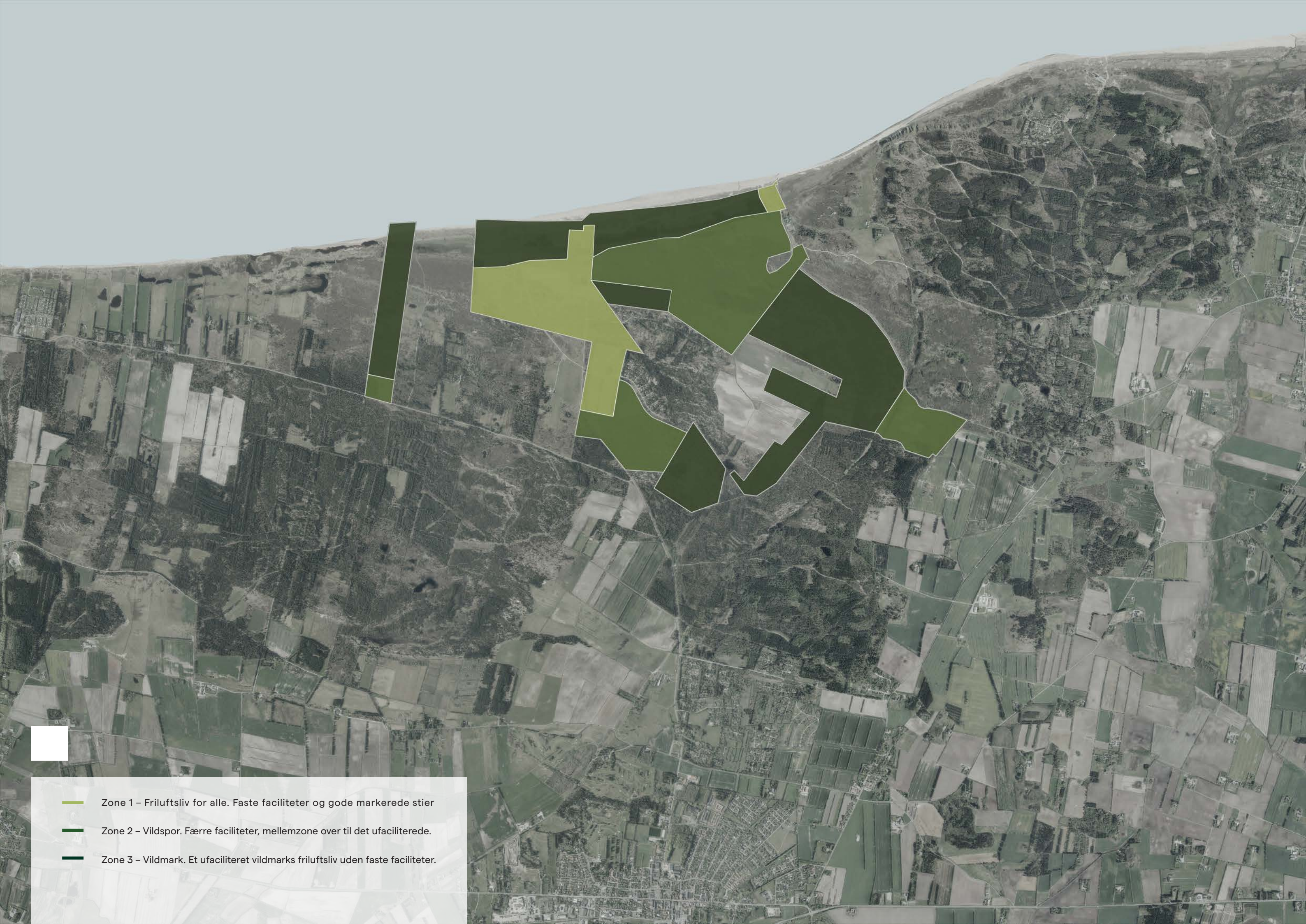
Vildmarken er som udgangspunkt fri for faste støttepunkter og stier og friluftslivet understøttes af mere fleksible markeringer eller spor i landskabet.

Gennemgående vandre-, ride og cykelruter kan placeres i alle 3 zoner.

Zone 3

Vildmark. Et ufacileret vildmarks friluftsliv uden faste faciliteter.

- Zone 1 – Friluftsliv for alle. Faste faciliteter og gode markerede stier
- Zone 2 – Vildspor. Færre faciliteter, mellemzone over til det ufacilerede.
- Zone 3 – Vildmark. Et ufacileret vildmarks friluftsliv uden faste faciliteter.

"DET DER FACINERER MIG ER STORHEDEN OG VILDHEDEN."

AFSNIT 2
FORBINDELSER

PARLØR FOR FORBINDELSER

Fordi området ved Grønnestrand historisk overvejende har været privat ejet er faciliteterne til at opleve områdets natur for offentligheden begrænsede, med primært perifer stisystemer, få informationspunkter og en særlig fokus på adgang til og oplevelse af strandarealerne.

Der skal derfor introduceres nye forbindelser, der gør det muligt at færdes i området som bruger. Forbindelserne skal indordne sig naturen og landskabet og den forventede færdsel.

De nye forbindelser kan kategoriseres som ruter, stier og spor.

RUTER

I friluftsliv defineres en rute som en planlagt eller optrådt vej eller strækning, man følger for at komme til et bestemt mål, f.eks. et udsigtspunkt, en teltplads eller en anden destination i naturen. En rute kan være markeret med skilte eller mærker, eller den kan være umarkeret, hvor man selv må navigere med eller uden hjælpemidler som kort og kompas.

STIER OG SPOR

Forbindelser kan både være synlige, anlagte stier med en overflade, der er synlig i det omkringliggende landskab, men forbindelser kan også være spor i landskabet, der opstår grundet mennesker og dyrs bevægelser i området.

Stiernes overflade skal sikre en grad af tilgængelighed for en bredere brugergruppe og skal sikre tilgængelighed over vådere arealer i form af boardwalks eller små broer. Sådanne stier vil typisk understøtte det mere tilgængelige friluftsliv i zone 1 - friluftsliv til alle. Her er der fokus på at hjælpe en bredere brugergruppe ud i naturen.

Sporene er mere dynamiske og kan tilpasse sig nye forhold gennem årstidernes skiften og er ikke afhængige af anlæg. Bliver et område gradvist mere vådt, tilpasser sporet sig og løber udenom.

Sti i landskabet med rutemarkering

Spor i landskabet uden rutemarkering. Herover sti i landskabet uden rutemarkering

- Hærvejen
- Planetstien
- Vestkyststruten national cykelsti nr 1
- Kystsporet (Agger til Blokhus)

EKSISTERENDE REGIONALE RUTER

- Eksisterende veje og stier
- Nye eller opgraderede stier/spor
- Bro/boardwalk

Nye stier og spor er vejledende placeringer.

FORSLAG TIL NYE STIER OG SPOR

- 11 km cykelsti rundt om projektområdet
- 7 km med fokus på kulturformidling
- 5 km med fokus på naturformidling
- 3 km med fokus på universelt design
- 1,5 km med fokus på Grønnestrand

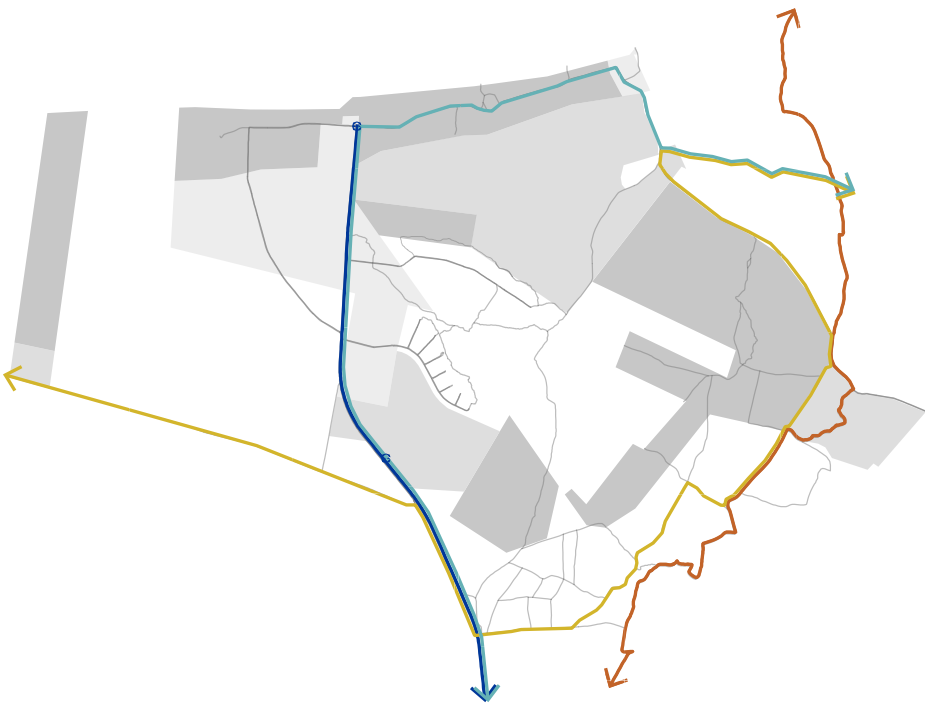

FORSLAG TIL NYE RUTER

STIER, SPOR OG RUTER

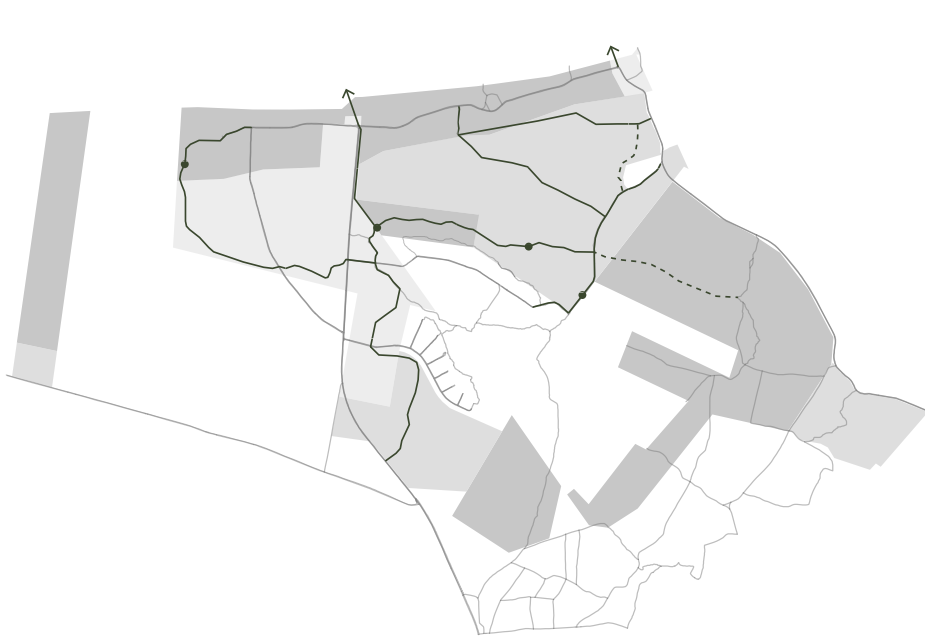
ZONER TIL FRILUFTSLIV

- Zone 1 – Friluftsliv for alle. Faste faciliteter og gode markerede stier
- Zone 2 – Vildspor. Færre faciliteter, mellemzone over til det ufacilerede.
- Zone 3 – Vildmark. Et ufacileret vildmarks friluftsliv uden faste faciliteter.

EKSISTERENDE FORBINDELSER

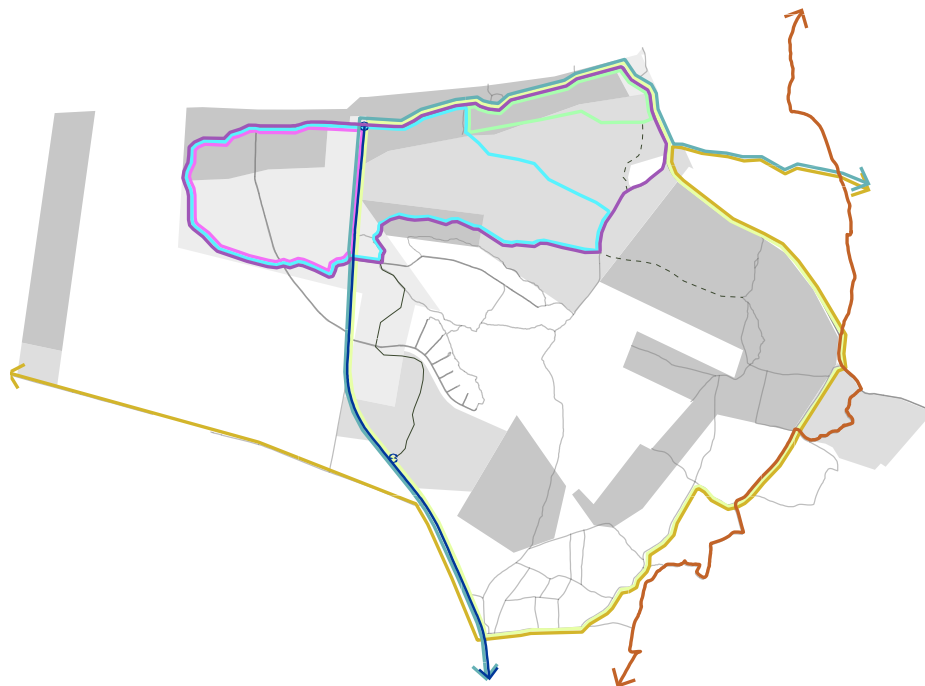
- Hærvejen
- Planetstien
- Vestkysttruten national cykelsti nr 1
- Kystsporet (Agger til Blokhus)

NYE STIER OG SPOR

- Eksisterende veje og stier
- Nye eller opgraderede stier/spor
- Bro/boardwalk

Nye stier og spor er vejledende placeringer.

NYE OG EKSISTERENDE RUTER

- 11 km cykelsti rundt om projektområdet
- 7 km med fokus på kulturformidling
- 5 km med fokus på naturformidling
- 3 km med fokus på universelt design
- 1,5 km med fokus på Grønnestrand
- Hærvejen
- Planetstien
- Vestkysttruten national cykelsti nr 1
- Kystsporet (Agger til Blokhus)

“DET ER VIGTIGT AT BEVARE FØLELSEN AF UFORSTYRRET, VILD NATUR”

AFSNIT 3
STØTTEPUNKTER

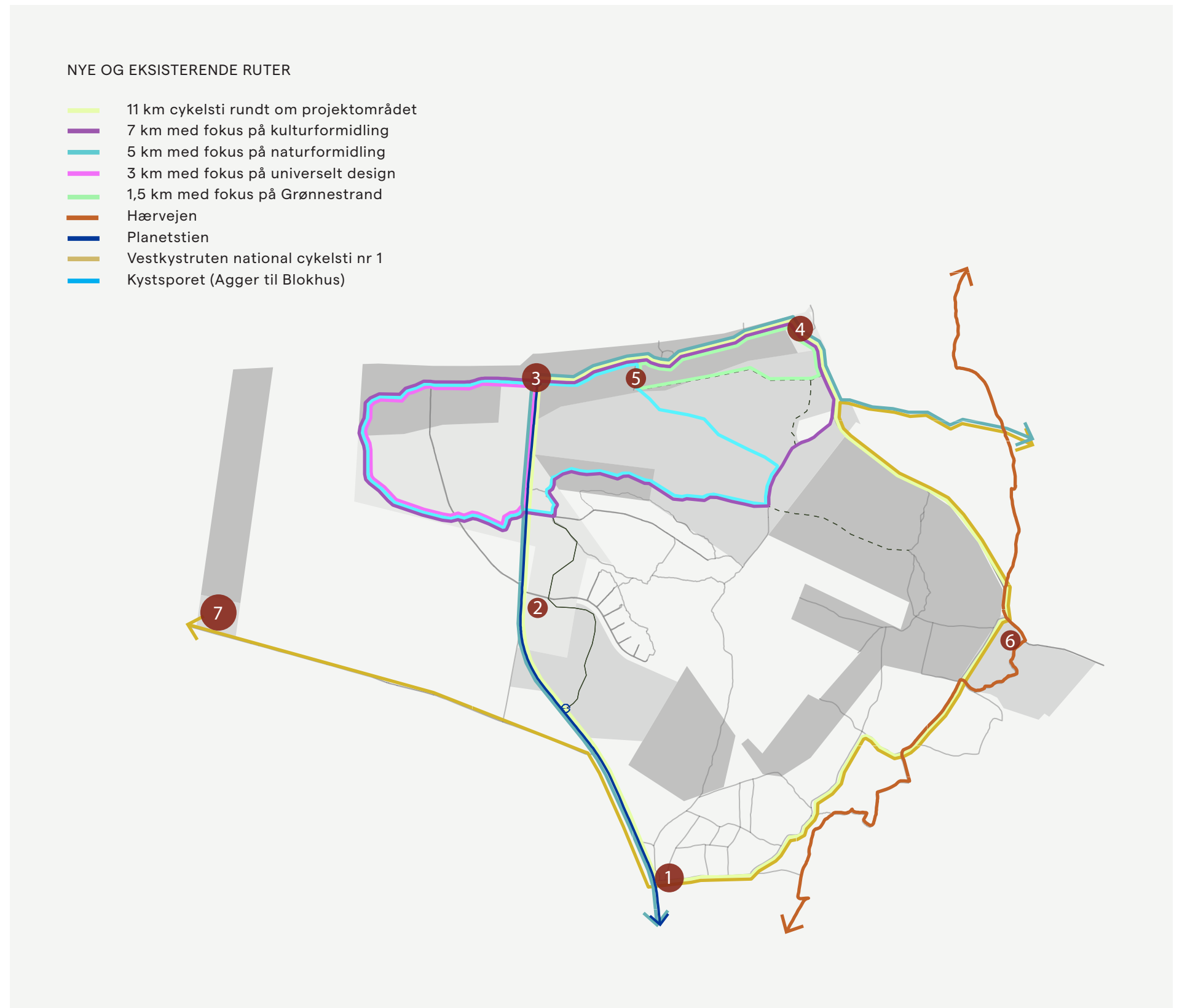
EKSISTERENDE STØTTEPUNKTER

STØTTEPUNKTER I FRILUFTSLIVET

Støttepunkter er fysiske lokaliteter eller faciliteter i naturen, der fungerer som centrale steder for friluftsaftiviteter. De hjælper med at gøre naturen mere tilgængelig, tryk og attraktiv for besøgende ved at tilbyde praktisk støtte, information og faciliteter, som understøtter en god oplevelse i det fri. Ved at samordne information og faciliteter bidrager støttepunkter til et bæredygtigt og inkluderende friluftsliv, hvor alle kan finde vej, få hjælp og engagere sig.

Typisk kan støttepunkter indeholde:

- Informationstavler med kort, ruter og naturvejledning, som giver besøgende overblik over området, friluftsmuligheder samt natur- og kulturhistorie.
- Parkeringspladser og adgangsveje, der sikrer nem ankomst til naturområder.
- Sheltere, bænke og borde til ophold, pauser og overnatning, som understøtter længere ture og rekreation.
- Affaldsspande og eventuelt faciliteter til sortering, som hjælper med at holde naturen ren og indbydende.
- Toiletter eller naturtoiletter, der øger komforten ved længere ophold i naturen.
- Vandpost eller drikkevandsfaciliteter, så besøgende kan forsyne sig med frisk vand undervejs.
- Opbevaringsmuligheder som cykelstativer eller bokse til udstyr, der letter færdsel og brug af området.
- I nogle tilfælde kan støttepunkter også tilbyde redskaber til naturpleje eller frivillig deltagelse, som fx affaldsposer eller havfaldsposer, til dem der ønsker at bidrage til at bevare området.

1) KOLLERUP PLANTAGE

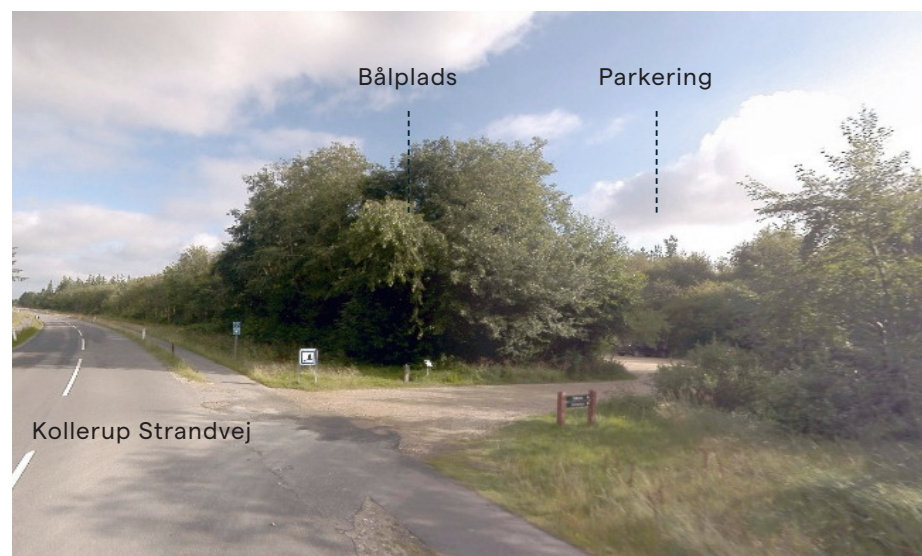
Ved Kollerup Plantage langs Kollerup Strandvej findes der i dag både parkeringsfaciliteter, bålplads, vandpost og hundeskov. Arealet skal understøtte ankomsten til Grønnestrand naturområde med udvidede bilparkeringsmuligheder evt. med ladestandere til elbiler og cykelfaciliteter.

Parkeringsarealet kan udvides i den sydlige del af området for så til gengæld at nedlægge parkeringen i den nordlige del, for at skabe mindre visuel forstyrrelse i form af parkerede biler ved ankomsten til støttepunktet.

Støttepunktet krydser den nationale cykelrute; Vestkyststruten, og det er derfor også oplagt at tilføje cykelfaciliteter, som luftpumpe og ladestandere. Det skal være attraktivt at fortsætte med cykel videre til Kollerup Strand.

Det er også i det nordlige område, at der kan tilføjes yderligere servicefunktioner som toilet og overdækning til ophold samt evt. primitive forhold til madlavning i det fri.

Arealet er ikke omfattet af naturbeskyttelse eller fredninger.

Støttepunkt ved Kollerup Plantage set fra Kollerup Strandvej

1) FÆLLESSKAB

“Hundeskoven bruges flittigt - der er en livlig trafik”

Området i plantagen er i følge de interviewede repræsentanter for lokalområdet (se s. 7 - Forudsætninger) mest kendt og omtalt som ‘hundeskoven’.

Det fungerer som et ankomststed og et mødested (med plads til parkering), rummer et heget område hvor hunde kan løbe frit, og lidt inde i skoven ligger en bålplads og et shelter, som mange er rigtig glade for.

Området bruges af folk fra Fjerritslev by, især til hundeluftning og små gåture i plantagen, af beboerne i sommerhusområderne, af familier og gæster fra et større opland, af turister udefra og af motionister af mange slag og af lokale institutioner og et væld af forskellige grupper som det sted, man mødes, før man går ind i plantagen. I dag hænger hundeskoven mere sammen med byen og plantagen end med projektområdets åbne og vilde natur.

Hundeskoven har i dag opholdsmuligheder med borde, bænke og bålplads

“Når vi har generalforsamling, tager vi ud og laver en naturvandring i området eller et løb. Og der bruger vi p-pladsen ved hundeskoven, hvor flere folk kan parkere. Så går vi ud i området derfra. Sidst var det en skovfoged der fortalte, men vi har tidligere lavet et lille orienteringsløb med 5 poster, hvor der så hver sted stod én (en af vores egne) ved hver post og fortalte om et eller andet naturfænomen (grævlingens hverdag og natteravnen, der ruger på jorden).”

De interviewede ser muligheder for, at støttepunktet og området omkring vejen og p-pladsen ved hundeskoven opgraderes med bedre faciliteter som toilet, adgang til vand og strøm, og med motiverende information og inviterende formidling om den vilde og åbne natur og natur- og kulturhistorie der ligger bag skoven.

Selvom støttepunktet ligger udenfor projektområdet, kan det give værdi for flere besøgende at projektet allerede herfra

Hundeskovens p-plads kan opgraderes med flere servicefunktioner til cykler

opfordrer til et nænsomt og undersøgende (åndeløst) friluftsliv indenfor Grønnestrand-projektet.

”Projektet er en stor naturbevidsthedsindsats, hvor målet er at bevare og genoprette sårbare naturområder ved at omdanne tidligere landbrugsjord til vild natur, samtidig med at området gøres tilgængeligt for alle danskere. En vigtig del af arbejdet indebærer også håndtering af invasive arter,”

Ideer til opgraderinger af støttepunktet fra inddragelsen:

- Cykeludlejning (lad bilen stå)
- Henvielse til p-mulighed og overdækket madpakkested v. Kollerup strand (I kan også mødes dernede)
- Opgradering af faciliteter (med info om vild natur)
- Teaser for det naturbaserede kunst/signaturprojekt, hvis der laves et sådan (se mere den vej)

Skiltning kan suppleres med formidling om Grønnestrand og den vilde natur

2) LYNGHØJSLETTEN

Arealet ved Lynghøjsletten er et åbent græsareal. Arealet ligger i direkte tilknytning til Kollerup Strandvej via Lynghøjsletten, der er en grusvej. Arealet er let afskærmet mod Kollerup Strandvej ved et transparent beplantningsbælte primært bestående af nåletræer.

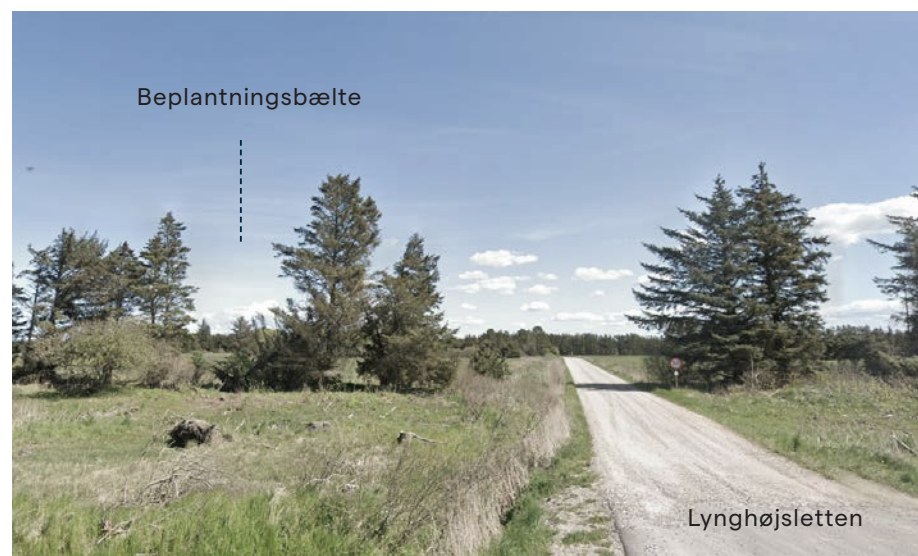
Ved Lynghøjsletten er der mulighed for at lave et støttepunkt med fokus på formidling. Dette kan være i form af en tagoverdækning, bålhytte eller forsamlingshus, som kan være rammen om møder mellem mennesker eller formidlingsaktiviteter.

Støttepunktet kan også have fokus på formidling og seværdighed gennem kunstformer som Landart eller Eco Art.

Landart er en kunstform, hvor naturens materialer og landskabet selv bliver til skulpturer og installationer, der fremhæver naturens oplevelsesværdi.

EcoArt søger gennem kunstneriske udtryk at skabe opmærksomhed, kritisk refleksion og dialog om vores forhold til naturen og miljøet.

Arealet er ikke omfattet af naturbeskyttelse eller fredninger.

Lynghøjsletten set fra Kollerup Strandvej

2) FORMIDLING

"Vi skal øve os i evnen til at træde tilbage – det skal ikke foregå på vores egne præmisser. Vi er gæsterne,"

Ved støttepunkt 2 er der i dag begrænset menneskelig aktivitet. Stedet fremstår, set som friluftsoplevelse og som støttepunkt for friluftsliv – umiddelbart som et 'ikke-sted'. Men ved nærmere undersøgelse af jorden, afsløres et rigt liv.

Og ser man op, kan man også fornemme liv – dyr, planter, elementer og naturens kræfter i spil i det store område, som kan opleves og formidles her.

En sidevej fører ned til et af de to sommerhusområder, og samtlige lokale interviewpersoner fremhæver, at uanset hvilket tiltag projektet måtte iværksætte her, bør de nærmeste naboer og lokale brugere inddrages i processen. Mange færdes dagligt til fods, på cykel eller i bil i området. Støttepunktet markerer et overgangsområde, hvor naturen åbnes op efter plantagens beskyttende bræmme.

Det er et velegnet sted til en smuk overraskelse samt en introduktion og formidling af Grønnestrand-projektet og

naturen generelt. Forslag om et naturligt vartegn med 'wow-effekt' modtages positivt, dog med visse forbehold og under forudsætning af, at det harmonerer med stedets identitet.

Flere anbefaler anvendelse af historiske og naturbaserede materialer og æstetik i eventuelle nye konstruktioner.

Forbi området løber "Planetstien," et spændende initiativ, som mange ifølge interviewene kender, men færre benytter aktivt. Ny og fornyet formidling kunne bidrage til at genoplive planetstien, nattehimlen, mørkevandringer og oplevelsen af at være i mørket – hvilket bydes velkomment som et meningsfuldt tilbud også i vinterhalvårets mørke.

Brugerinput peger desuden på behovet for at udfordre den traditionelle opfattelse af "mennesket før naturen" og på, at projektet nøje overvejer menneskers adfærd og adgangsformer, herunder transportmuligheder, netop på dette sted. Naturen er sit eget rum – samtidig både ingens og alles. Grønnestrand-projektet handler om at frigive naturens egne processer, og dette arbejde kan tage sin begyndelse her.

Ideer til opgraderinger af støttepunktet fra inddragelsen:

- Forklare overgangen til vild natur og de mange vinkler og oplevelser der ligger og venter derude
- Bruge støttepunktet som en portal til en ny og mere naturlig natur/verden
- Markere at naturområdet med fritgående dyr start her med færste og andet, så biler, der skal ind i området, kører langsomt (som i en safaripark)
- Starte en vandresti/natursti herfra, så folk kan bevæge sig til vandet ad andet end den store vej
- Fremme gang og cyklisme (kunne man sætte bilerne i nærheden for dem, der ikke vil eller kan gå til stranden helt fra hundeskoven - eller vil over på cykler)
- Mindske biltrafikken på Kollerup Strandvej så det bliver mindre ubehageligt at gå eller cykle her med overhalende biltrafik
- Styrke initiativer om Dark Sky og forbind støttepunktet med Shelter

Lynghøjsletten set oppe fra syd

Overgang til sommerhuse for enden af Lynghøjsletten mod øst

3) KOLLERUP STRAND

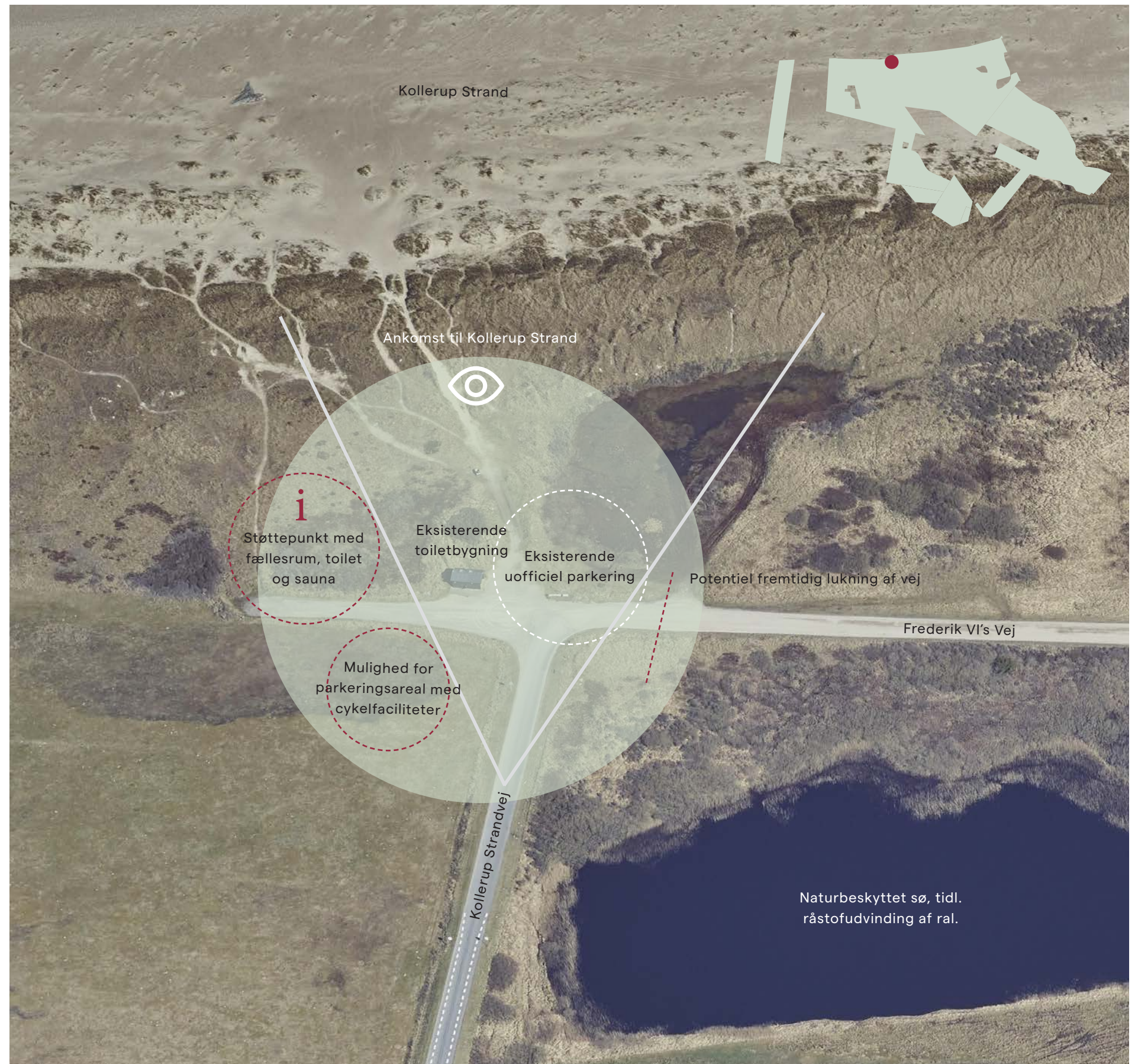
For enden af Kollerup Strandvej ud til stranden findes der i dag et toilethus med en lille overdækning og informationsskilte, der primært er fokuseret på områdets natur. Der parkeres øst for toilethuset på en uofficiel parkeringsplads. Arealet, der benyttes til parkering, rummer potentielt værdifuld natur, og der udpeges derfor et mere hensigtsmæssigt parkeringsreal til opgradering af parkeringsforholdene.

For at iscenesætte ankomsten til Kollerup Strand, så landskabet fremstår uden for mange visuelle forstyrrelser, kan det eksisterende toilethus flyttes mod vest. Toilethuset kan opgraderes med fokus på opholdsmuligheder året rundt og evt. saunafaciliteter til lokale vinterbadere. Bygningen skal tilpasses klitlandskabet, så den falder naturligt ind i omgivelserne.

Parkering og støttefaciliteter skal anlægges under hensyn til klitfredning, naturbeskyttelse samt Natura 2000 og fredninger (Grønnestrand).

Støttepunkt ved Kollerup Strand set fra Kollerup Strandvej

3) FORSAMLING

De lokale kender primært til Kollerup Strandvej og huset ved stranden, mens det område, der har givet navn til projektet – Grønnestrand – er mindre kendt.

Området anvendes til gå-, cykel- og løbeture samt fugleobservation og naturoplevelser, men for de fleste fra Fjerritslev er Kollerup Strand synonymt med sommerens badeture. Her findes i dag adgang til toiletter, en mindre parkeringsplads og affaldsbeholdere til plastik og andet skrald, hvor besøgende opfordres til at rydde op. Det nuværende støttepunkt er slidt og lukket om vinteren. Hvis det opgraderes, understreges det af lokale, at det ikke må blive for moderne eller prangende, da det nuværende forhold har stor følelsesmæssig betydning:

”De fleste af os ønsker ikke bedre toiletter eller sauna. Det skal forblive enkelt og ukompliceret. Det, der er, det er det, der er os,”

Denne udtalelse understreger vigtigheden af at inddrage lokale, når området skal ændres eller naturen genoprettes. Borgerne ønsker ikke at opleve, at deres område transformeres til noget fremmed. Der er naturligt mange forskellige stemmer

og en vis tilbageholdenhed over for store forandringer.

En anden interviewet mener, det er en god idé at renovere stedet, så det bliver muligt at søge ly, parkere cykler og spise sin madpakke. Endvidere arbejder en lokal gruppe aktive vinterbadere på at rejse midler til en lille saunavogn til vinterbadere.

Fjerritslev Skole bruger området lidt i dag, men ønsker at øge udendørsaktiviteter som led i praksisnær, tværfaglig undervisning. Skoleledelsen fremhæver betydningen af naturen som et roligt og nærværende læringsmiljø uden for teknologien. Udfordringen er dog transportmulighederne, da der ikke er offentlig transport til området, og skolens budget ikke tillader særskilte busarrangementer til de yngste elever.

Der er her et særligt potentiale for formidling: information om projektet, natur- og artsbestemmelse, instruktion i sankning og vild mad, oplysning om dyr, historisk kulturformidling, lydhistorier og forklaringer på invasive versus hjemmehørende arter samt en samlet oversigt over områdets muligheder.

Ideer til opgraderinger af støttepunktet fra inddragelsen:

- Faciliteter og formidling (toiletter, vand, overdække, parkering, inspiration, overblik og viden om og redskaber til at kunne bruge området)
- Sikkerhed (på vejen dertil)
- Tryghed (vide, der er plads og at alting fungerer)
- Forudsigelighed (det kræver god planlægning, tydelig information og overskuelighed at komme ud med store grupper)
- Fysiske skilte og natur-formidling på stedet og en hjemmeside eller en platform, hvor brugerne kan udveksle og bidrage til at løse problemer og løfte stedet sammen

Formidling ved eksisterende toiletbygning

Eksisterende toiletbygning og uformel parkering

I dag bruger gående i området Kørebanen på Kollerup Strandvej

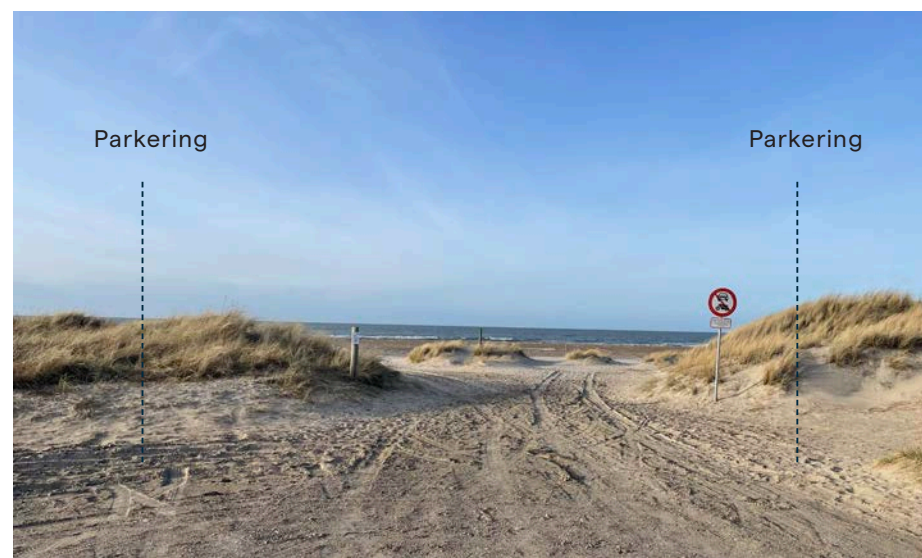
4) GRØNNESTRAND

For enden af Grønnestrandvej ud mod Grønnestrand parkeres der i dag i sandet i lommer langs klitterne. Syd herfor ligger Grønnestrand Feriecenter samt den fredede Lyngmøllen, der er udgangspunkt for aktiviteter som snapseture og mølledage, hvor møllen er åben for offentligheden.

Vest for Grønnestrandvej står Kongestenen, en mindesten til Kong Frederik VI's besøg i 1824, hvor kongen udbrød 'Dette øde sted er den smukkeste plet i mit rige'. Mindesmærket er suppleret af et borde-bænkesæt med informationsskilte på bordpladen.

Der suppleres i fremtiden med formidling om Grønnestrand naturområde og områdets friluftsliv. Eventuelle skilte skal placeres med respekt for naturen og de uforstyrrede kig, man kan nyde som besøgende i området.

Formidling og nye stiforbindelser anlægges under hensyn til klitfredning, naturbeskyttelse samt Natura 2000 og fredninger.

Adgang til Grønnestrand set fra enden af Grønnestrandvej

4) FORTÆLLING

Grønnestrand er i dag et populært udflugtsmål – både som strandtur, udsigtspunkt på en køretur og som startpunkt for gå- og naturture i det kystnære, åbne klitlandskab og naturområde. De lokale anvender parkeringspladsen til biler, og mange cyklister nyder at suse ned ad ruten fra plantagen og oldtidshøjene mod Grønnestrand. Flere er usikre på, om parkeringspladsen er officielt etableret, men bemærker, at kommunen løbende vedligeholder den. Der er dog bekymring for, at parkeringspladsen kan komme til at blive endnu mere benyttet i takt med, at området forvildes, og holdningerne til biltrafikken er delte:

"Det er det mest besøgte badeområde med mange biler og besøgende. Grusvejen dertil støver heftigt, hvilket desværre sætter et trist præg på naturen sydfra," fortæller en naturinteresseret fra sommerhusområdet. *"Der findes en populær rundtur, som mange lokale kører i bil. Borgerne har stærke tilknytninger til området, så skulle der indføres trafikbegrænsninger, bør der komme alternative løsninger,"*

En anden interviewet siger: *"Det er et flot sted, hvor der også kunne være shelter og madpakkehus. Mange kommer hertil,*

fordi der ikke er klitter, men for at nyde udsigten over vandet. Aktivitetscentrets bus kører af og til de ældste ud til stranden, så de kan opleve udsigten."

For gymnasieelever tilbyder området gode muligheder for historisk og geologisk formidling: *"Man kan kigge ind mod Svinklovene, som engang stod rå med det hvide kalk, men nu er grønne og mere skjulte. Ved at vise gamle billeder kan man forklare, hvorfor det hedder Svin-klov – fordi formationen rent faktisk ligner en griseklov. Geologien er i højsædet her; man kan undersøge forskellen på bryozoo-kalk – en hård kalktype, der bygger koraller op – og skrivekridt, som er blødere og dannet af alger."*

Naturmæssigt er Grønnestrand stedet, hvor havet møder ferskvandet, og området har gennemgået naturgenopretning, der med fordel kan formidles.

Bag et lille privatejet feriecenter ligger Lyngmøllen, og Kongestenen markerer en smuk, kongeanerkendt plet i Danmark. Herfra fører veje videre ind i den åbne og vilde natur.

Ideer til opgraderinger af støttepunktet fra inddragelsen:

- Start og formidl om stisystemet herfra
- Lav universelt design og let tilgængelighed på enkelte stier så også ældre mennesker, gangbesværede og barne/klapvognsbrugere kan nyde naturen
- Lav levende naturformidling (også med ansatte formidlere)
- Lav historisk formidling der vinkles på både fædrelands-konger, fiske-koner, fæ-klove, natur og kultur
- Uddyb aspekterne af forvildning og naturgenopretning her (omgang med fritgående dyr eller forklar sandflugt, havgus, kold tåge, selvforvaltet natur)
- Overvej alternative ruter for biler, eller opdeling af biler/scootere og cyklister/gående mellem Kollerupstrand og Grønnestrand, eller løsninger for mere langsom kørsel

Grønnestrand er en populær badestrand

Kongestenen og ophold med integreret formidling

Lyngmøllen

5) RALSØERNE

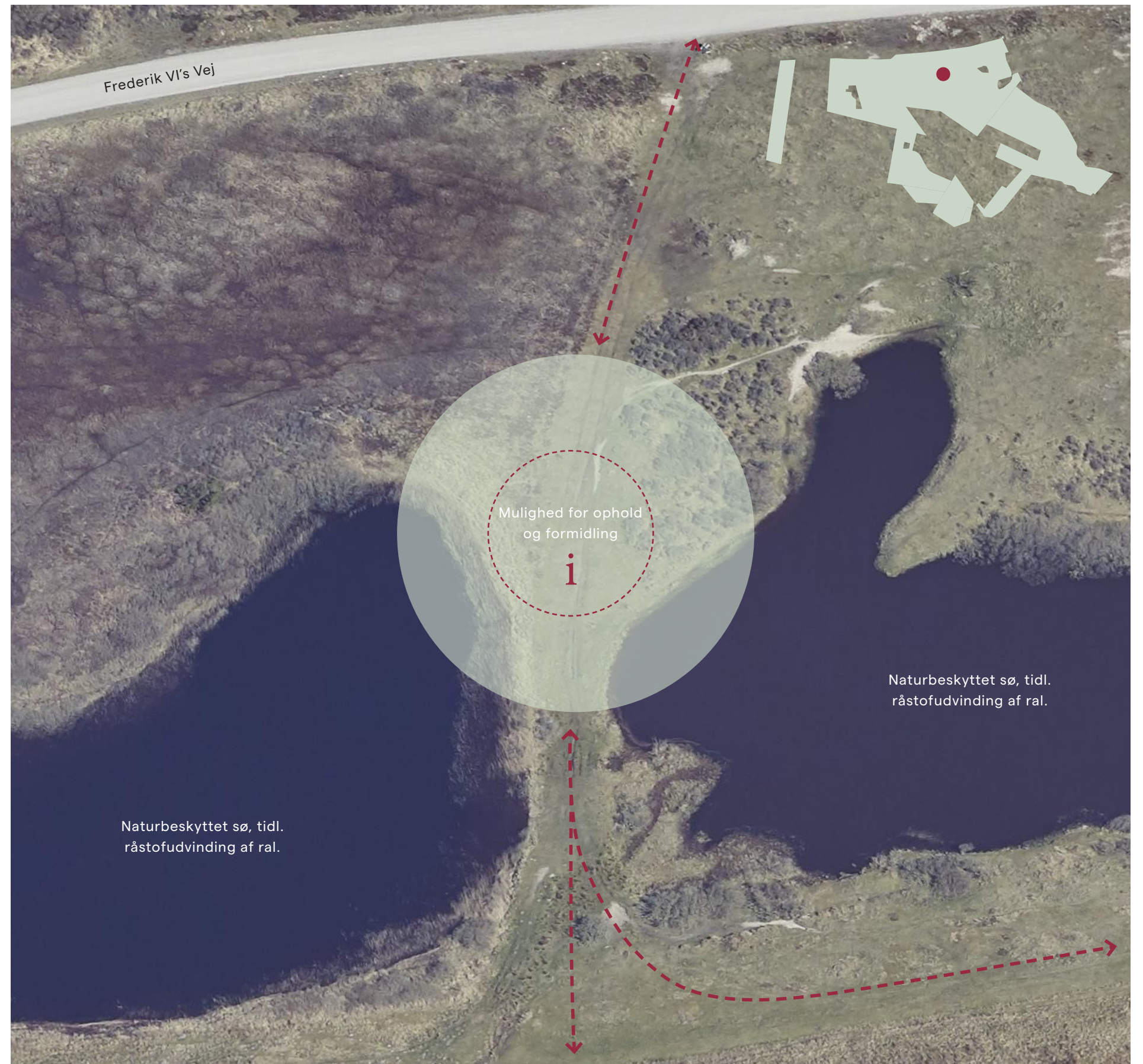
I 1960'erne foregik der en intensiv ralgravning på Grønnestrand, hvor ral – småsten og grus – blev udvundet til byggeri og anlæg. Aktiviteten prægede landskabet og efterlod tydelige spor i området. I dag er ralgravene naturligt tilgroede og fungerer som værdifulde levesteder for planter og dyreliv, samtidig med at de bærer vidnesbyrd om områdets industrielle historie.

Der findes i dag ikke støttefaciliteter eller formidling i området, men der er potentiale for bla. at understøtte det fuglekiggeri, der finder sted i området i dag på baggrund af det rige fugleliv i og omkring søerne, ligesom vandspejlet kan indgå i friluftslivet på en nænsom måde.

Støttefaciliteter og stier anlægges under hensyn til Natura 2000 og fredninger.

Adgang til område mellem ral søer set fra Frederik VI's vej

5) FORDYBELSE

Området ved og omkring Ralsøerne lægger op til at man som beboer, gæst eller studerende kan fordybe sig - og være i og lære i naturen. De lokale kender området bag sandklitterne som et område, hvor mennesket gennem tiderne har søgt ly - når de sejlede ud for at erobre eller for at handle med andre folkeslag, eller hvorfra de selv sejlede ud for at fange fisk, så de kunne handle fisk. I slutningen af sidste århundrede frem til år 2000 har vi mennesker suget sand og gravet ral (reelt grus) her. Derfor navnet ral-søerne. Udgravninger har ændret naturen men har også banet vej for ny artsdiversitet.

Her er det oplagt at formidle om forhold mellem menneske og natur. Og fordi der både er læ og udsyn, og ferskvand med et mangfoldigt dyreliv, er det et velegnet sted for fuglekiggere og 'kratluskere' af alle slags: *"Strandtudsens yngler i den gamle ralgrav. Lige der ved ralsøerne har jeg haft nogle oplevelser, hvor de går helt amok. Man hører dem især, hvis man går rundt derude om aftenen eller natten i sæson. Og så kan du nemt lyse*

på dem og se dem.... Den ligner lidt den grønbrogede tudse, men den har en helt gul stribe der går ned ad ryggen. Den er kortbenet, så den kan ikke hoppe. Der er rigtig mange af dem derude. Den har en meget hurtig udvikling fra æg til haletudse til nyforvandlet tudse (3-4 uger hvis vilkårene er helt optimale),"

For fuglekiggere er det fuglearterne, variationen og årets gang i området ved søerne, der fascinerer. Der er småfugle, man tydeligt ser om vinteren, trækfugle om efteråret, rovfugle året rundt, traner i flokke og andre særsyn, man kan opleve. Tæt på hvis man er stille.

Naturens evne til at fremme ro, nysgerrighed og fordybelse skal prioriteres og det er vigtigt, at sikre, at området ikke kommer kommerialiseres eller 'turistificeres' i en sådan grad, at det går ud over den rene, jordnære naturoplevelse: *"Det her område kan noget helt andet – næsten det modsatte - af hvad de kan i Thy og Klitmøller"*

Hvis naturområdet kan skabe en lokal stolthed og bevidsthed om stedets historie, og samtidig tilbyde læring og være et lærende mødested for unge, lokale og naturfolk i alle afskygninger, er det til gavn for både borgerne og interessant for områdets øvrige naturgæster.

"Vi trænger til at, de unge har lyst til at blive på egnen. Og til at de vil det, fordi de kan bruge egnen og de muligheder der er her. Og det er natur og sejlads og bådebyggeri og fiskeri."

Årstidernes skiften og stemning ved kig over Ålevande sø

Græssende kvæg lands søbrinken

6) SØBAKKE

Arealet omkring Søbakke er del af det værdifulde kulturmiljø Hingelbjerge vest for Kollerup Plantage. Søbakke, som er områdets højeste punkt med 44 meter over havet, er hjemsted for en markant gravhøj. Herfra er der udsigt over Grønnestrand naturområde og Svinklovene. Herfra kan man se konturerne af den gamle kystlinje fra stenalderen, hvor området var et sund, der forbandt Jammerbugten med Limfjorden, men som nu er hævet over havets overflade.

Den hævede havbund har skabt et ideelt miljø for klitdannelse, hvor sand fra havet er blevet blæst sammen af vinden og formet til klitter, dette er grundlaget for den unikke natur i området.

Hærvejen fra Fjerritslev til Slettestrand og Vestkystruten (National cykelrute nr. 1) løber langs og over Søbakke. Den eksisterende parkeringsplads kan på sigt nedlægges og erstattes med støttefaciliteter til cyklende og formidling om områdets natur, landskab og friluftsliv.

Støttefaciliteter anlægges under hensyn til kulturarv, naturbeskyttelse samt Natura 2000 og fredninger.

Hørvejen krydser støttepunktet ved Søbakke

6) FORHISTORIE

På en bakketop ligger et udsigtspunkt, som mange lokale kalder 'Oldtidshøjen'. Dette højdepunkt mellem Søbakke og Andrup-bjergene giver besøgende en storslået udsigt over hele området. For at nå herop skal man følge stier gennem plantagen eller vildmarken. For at nå op hertil skal man følge stier gennem plantagen eller vildmarken til fods. Man kan også komme til udsigtspunktet på cykel gennem Kollerup Plantage samt i bil fra Grønnestrandvej og Andrupvej.

"Jeg vil sige, at der skal sættes et kryds på kortet ved udsigtspunktet ind til vildmarken: 'Her kan I virkelig blive væk'. Der er ikke mange steder i Danmark, hvor man kan føle sig så ubesværet væk. Man skal ikke 'blive væk' på en organiseret måde, men selv mærke, at man er blevet væk – dét kan man netop der midt i det hele,"

'Hulvejen' ned mod Grønnestrand beskrives af en lokal som meget smuk og autentisk. Her er der steder, hvor to biler ikke kan passere hinanden: "Vejen skærer gennem klitten og fremstår nærmest urørt. Området føles nærmest guddommeligt med sit kuperede terræn og udsigten til vandet. Som cyklist nyder man

både farten og nærheden til naturen. Stedet bør bevares i sin nuværende form uden store anlægsprojekter, men der kunne med fordel formidles mere om landskabets unikke geometri – den matematiske parabel."

Området omkring udsigtspunktet er ikke udviklet eller forsynet med mange faciliteter. Lokalt fungerer det som udgangspunkt for gåture og store naturoplevelser. Her er et smukt sted at opleve naturens storhed, tidløshed og uberørthed – og måske tage en tur ned over bakkerne.

Der ligger flere gamle stier, og med enkle midler som borde, bænke, skilte og formidling om istidens landskab og stedets kultur- og naturhistorie kan området blive et endnu bedre udgangspunkt for naturoplevelser. Det behøver ikke omfattende infrastruktur eller større anlægsarbejder.

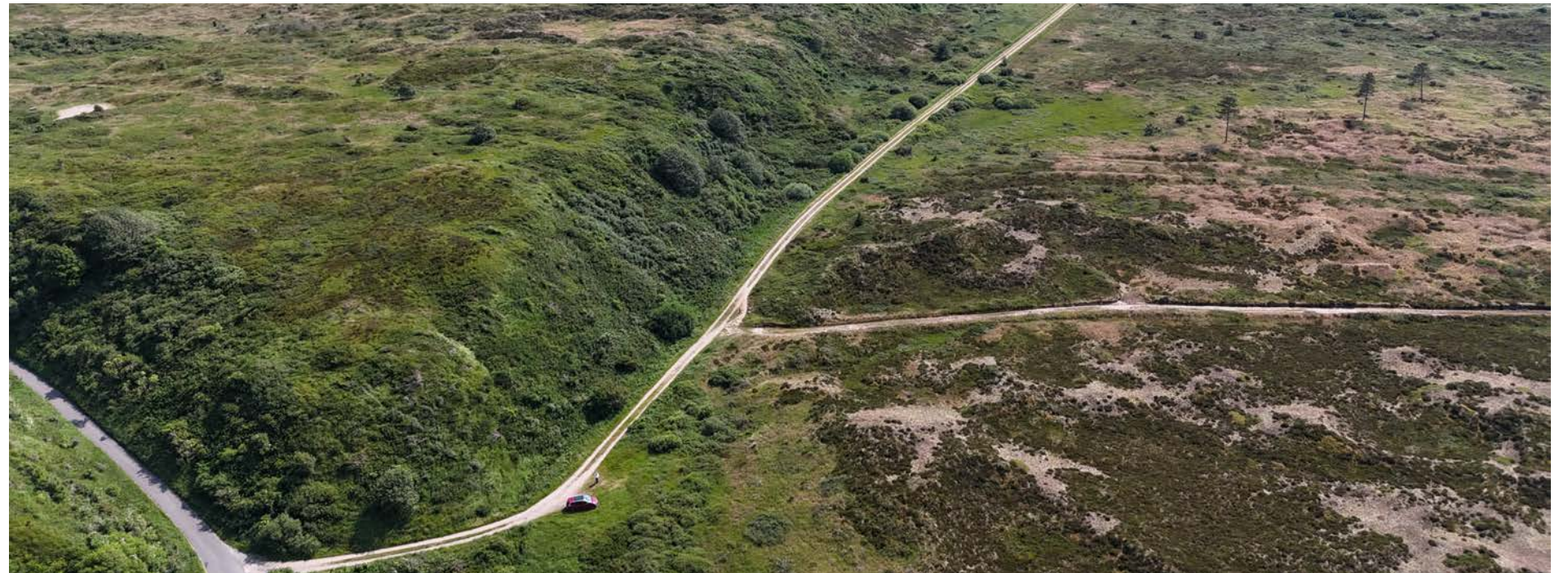
"Det er et fantastisk sted at stå og kigge ud. P-pladsen er fin, så man nemt kan opleve udsigten. Men måske kunne man flytte borde- og bænkepladsen lidt væk fra parkeringen, så den bliver lidt mere skjult."

Ideer til opgraderinger af støttepunktet fra inddragelsen:

- Formidling/faciliteter omkring at sanke urter og bær (lån en urtesaks eller et segl)
- Opdage og undersøge planter, insekter og dyr på egen hånd
- Følge naturens stier og 'blive væk' – opleve ro og nærvær langt fra hverdagens travlhed
- Faciliteter til navigation i landskabet (solur eller kompas)
- Lære om landskabets former fra istiden og klitternes særlige formationer, når de får lov til at udfolde sig frit
- Potentiel omlægning af bilparkering til bedre faciliteter for cyklende

Udsigt fra Søbakke over Grønnestrand

Søbakke set fra nord. Hulvejen ses for foden af bakken.

7) HAVVEJEN

Arealet nord for Havvejen er lysåbent, bortset fra et tilgroet skovareal nærmest vejen, hvor beplantningen primært består af nåletræer. Her blandt træerne anlægges en overnatningsmulighed i form af shelters eller anden primitiv overnatningsplads. Et shelter er en simpel form for overnatnings- eller hvileplads i naturen, typisk en åben eller delvist lukket træbygning med tag, der giver beskyttelse mod vejr og vind. Shelters bruges ofte som et let og hurtigt overnatningssted, hvor man kan sove eller søge ly uden at skulle medbringe telt eller større udstyr.

Det lysåbne areal når helt ned til sandstranden mod nord. Arealet har tidligere været brugt til landbrug og i det lysåbne areal står ruinen (kun soklen) af en tidligere bolig eller produktionsbebyggelse. I soklen ses udhuggede kalksten. Sådanne kalksten blev udhugget ved Klim kalkbrud. Museet ved Klim Kalkovn formidler, hvordan stenene blev udhugget og brugt i lokalområdet. Ruinen kan fungere som lokal destination til en tur med udgangspunkt i shelteret.

Shelteret kan, gennem sit design, i sig selv være med til at formidle og iscenesætte særlige naturværdier i området og tilbyde en særlig oplevelse for brugerne.

Støttefaciliteter anlægges under hensyn til naturbeskyttelse.

Støttepunktet set fra Havvejen

7) FRISTED

Støttepunktet ved Havvejen udgør et lille, men vigtigt udsnit af det store naturområde, der strækker sig fra Havvejen med skov ned over et ofte ret vådt og sumpet landskab hele vejen ud til stranden og havet. Kommer man fra Kollerup Strand, skal man krydse en å, som løber ud i området. Det gør, at få kender denne rute ordentligt.

"Jeg har tit siddet på de bænke, der er dernede. Jeg har dog ikke nået at gå ind i området endnu. Jeg tager altid fodtøj på efter forholdene. HUSK passende fodtøj,"

Det kendes mest fra vejsiden – som citatet også illustrerer. Blandt de lokale aktører, der er interviewet, er der bred enighed om, at støttepunktet er et oplagt sted til etablering af overnatningsmuligheder som shelters og lignende, dels fordi der er god adgang fra asfalteret vej, og dels fordi området er uforstyrret og ønskes bevaret sådan.

"Her er mere albuenum og højere til himlen," siger en anden.
"Stedet generer jo ingen."

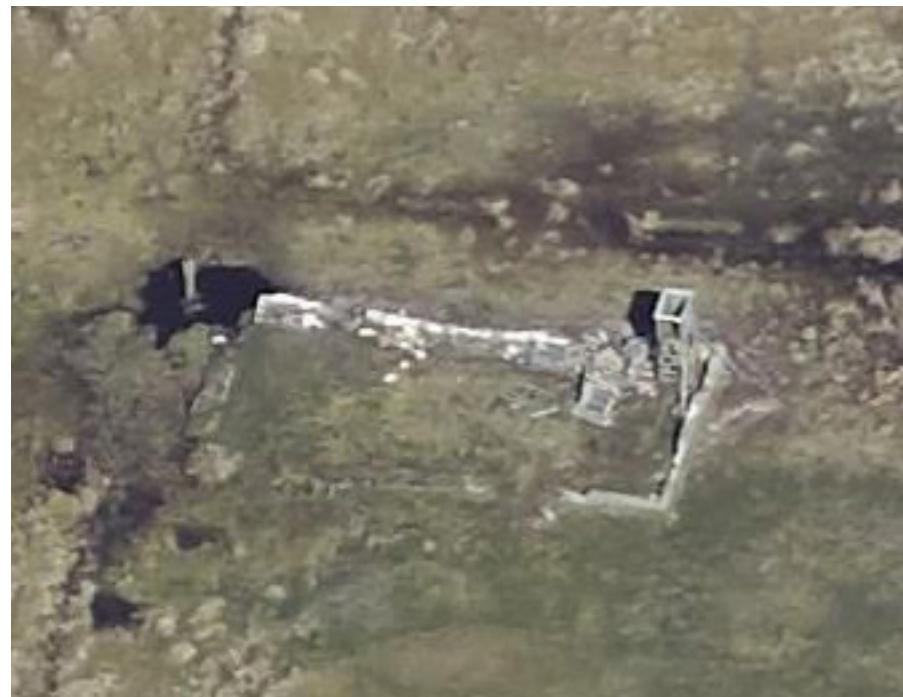
I interviewene under inddragelsesprocessen blev der også spurgt ind til sanseoplevelser i naturen. Når man opholder sig længe i naturen, opleves sanserne som skærpet. Netop på dette støttepunkt kan formidlingen målrettes alle menneskets sanser.

Selvom flere har peget på, at boardwalks eller gangbroer kan være nødvendige i de fugtige områder, er holdningen her, at hvis der skal bygges, bør det ske i naturlige materialer – ellers lader man det være.

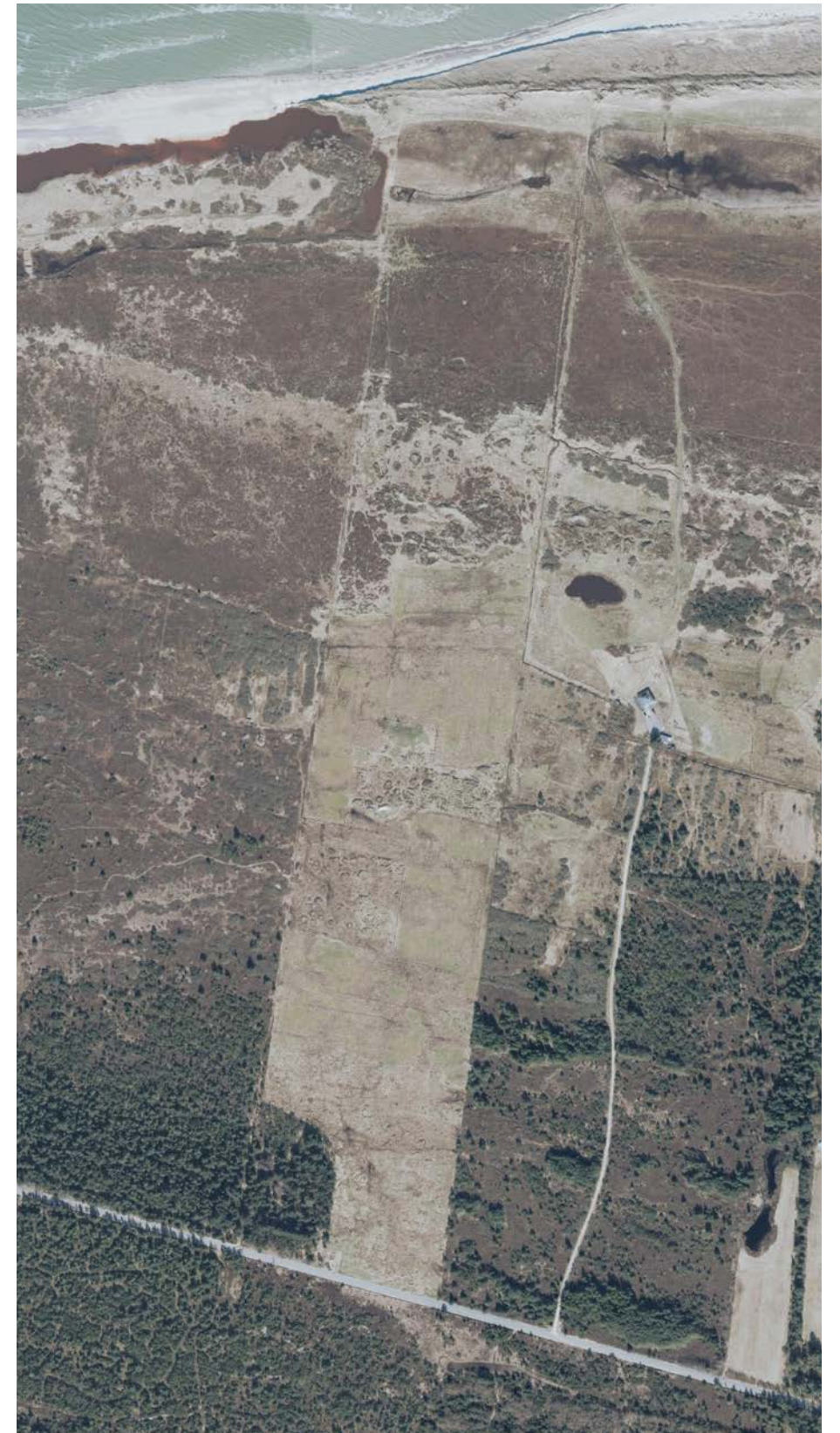
"Lad være med at lave for meget kunstigt. Mange kommer hertil netop fordi, det, de oplever, ikke er lavet til turister, men er natur i sin egen ret."

Ideer til opgraderinger af støttepunktet fra inddragelsen:

- Synssansen kan udfordres og udforskes i tusmørke, morgengry og under en stjerneklar himmel hele året rundt – hvilke væsner får man øje på? Det kan også tegnes eller dokumenteres digitalt og deles bagefter.
- Høresansen kan trænes i områdets varierede landskab – fra aflukket skov til halvåbent, helåbent og 'lysåbent' terræn, samt ved det stormfulde vand. Her findes mange arter, der skaber et mangfoldigt lydbillede.
- Følesansen kan udfordres ved at røre ved træernes bark, planternes bløde og ru overflader samt naturens egne væv og materialer.
- Lugtesansen får liv, når man bevæger sig gennem skov, sumpområde og strand, hvor forskellige dufte møder én.
- Smagssansen kan prøves af, hvis man under turen følger anvisninger om vildmadssamling (sankning) af spiselige planter og bær.

Ruin i landskabet

Arealet spænder fra Havvejen mod syd til kysten mod nord

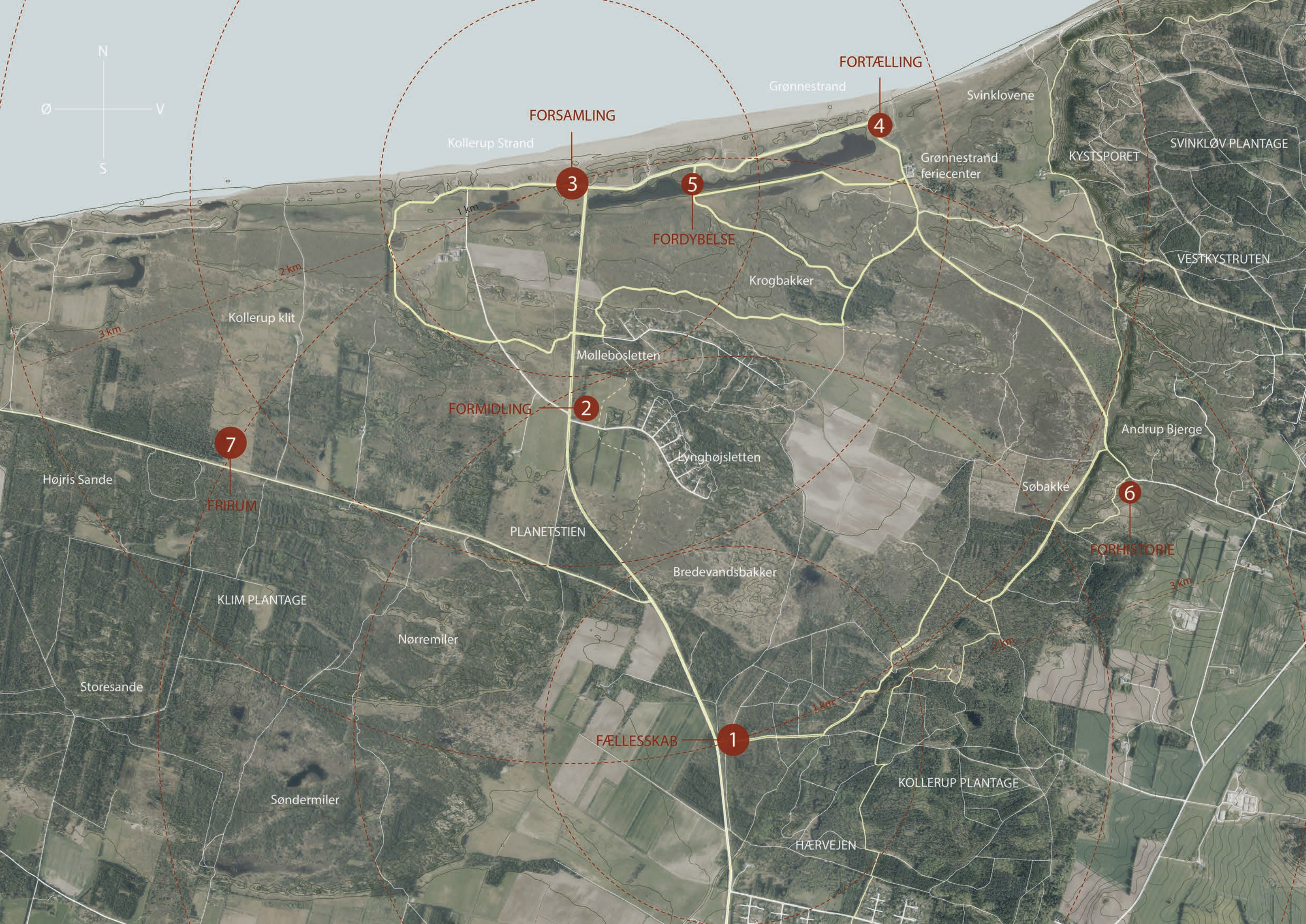

FORSLAG TIL NYE STØTTEPUNKTER

“HER VENDER VESTKYSTEN MOD NORD”

AFSNIT 4
NEDSLAG

N

Ø

V

S

FORSAMLING

FORTÆLLING

Kollerup Strand

Grønnestrand

Svinklovene

KYSTSPORET

SVINKLØV PLANTAGE

Grønnestrand
feriecenter

VESTKYSTRUTEN

Krogbakker

Møllebosletten

Lynghøjsletten

Andrup Bjerger

Søbakke

PLANETSTIEN

Bredvandsbakker

KOLLERUP PLANTAGE

HÆRVEJEN

Kollerup klit

Højris Sande

Storesande

Søndermiler

Nørremiler

KLIM PLANTAGE

FRIRUM

FORMIDLING

FORDYBELSE

FORHISTORIE

FÆLLESSKAB

2) LYNGHØJSLETTEN

FORMIDLING

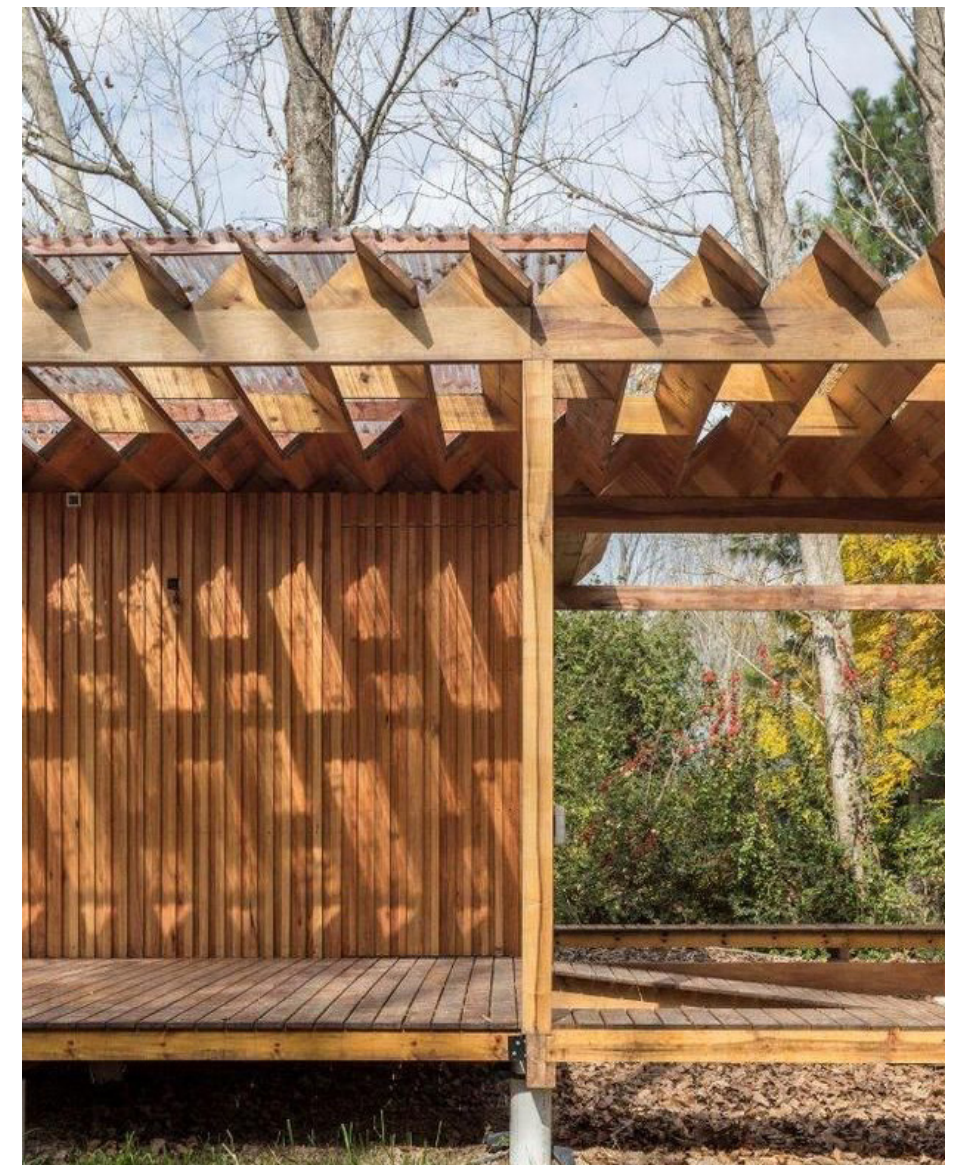
Ved Lynghøjsletten kan støttepunktet suppleres med et samlingspunkt som udgangspunkt for formidlingsaktiviteter for besøgende til naturområdet Grønnestrand.

Samlingspunkter i naturen bidrager også til sociale relationer. De er steder, hvor familie, venner og lokalsamfund kan mødes til fælles oplevelser, beskæftige sig med aktiviteter sammen eller bare nyde naturen i selskab. Disse fælles oplevelser styrker båndet mellem mennesker og skaber en følelse af samhørighed og tilhørsforhold.

Aktiviteter tilrettelagt ved samlingspunktet kan bidrage til vores forståelse og respekt for miljøet. Når vi opholder os i naturen og oplever dens skønhed og betydning på nært hold, bliver vi mere motiverede til at tage ansvar for at passe på den. Det skaber en bevidsthed om, hvor vigtigt det er at bevare de naturområder, som er så værdifulde for os alle.

Sådanne aktiviteter kunne f.eks. være sanketure, regenerativ naturturisme, og interaktiv eller kunstnerrisk formidling som landart og EcoArt, der fremhæver naturens oplevelsesværdi eller opfordrer til kritisk refleksion og dialog om vores forhold til naturen og miljøet.

Støttepunktet kan derudover huse et depot med redskaber, der understøtter de formidlende aktiviteter, som redskaber til naturpleje eller undervisning.

Eksempler på lette og lave konstruktioner, der kan fungere som samlingspunkter til ophold i læ for vind og vejr.
Herover tv: Røsnæs naturrum. Herover th: Vaserne naturrum. Th: Casa de Madera. Tv: Noma

2) LYNGHØJSLETTEN

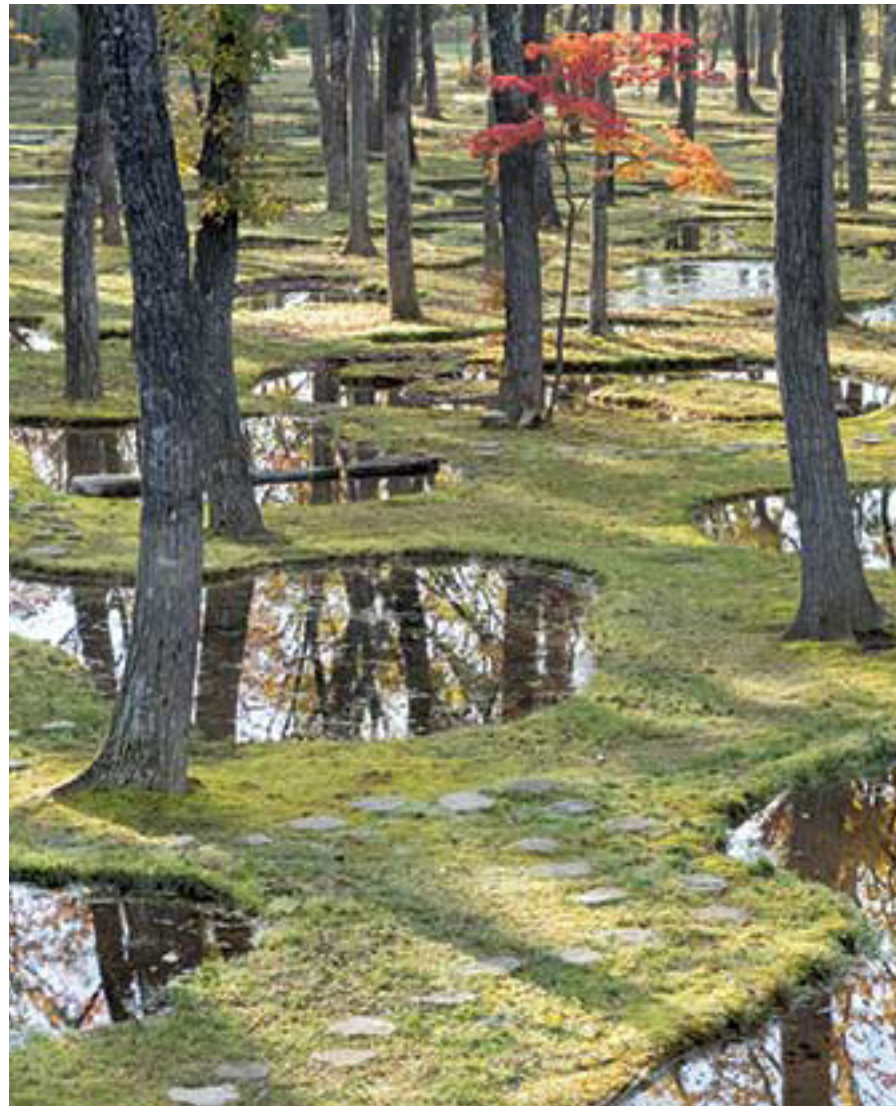
KUNSTNERISK FORMIDLING

Seværdigheden ved Lynghøjsletten kan baseres på Landart eller Eco Art. Landart er en kunstform, hvor naturens materialer og landskabet selv bliver til skulpturer og installationer, der fremhæver naturens oplevelsesværdi. Ved at integrere kunstværker i det naturlige miljø skaber landart en dialog mellem mennesket og naturen, som får os til at reflektere over naturens værdi og betydning. Landart iscenesætter naturen som et levende, foranderligt kunstværk, der både kan inspirere til respekt og handling for at bevare vores omgivende miljø. EcoArt tager udgangspunkt i en virkelighed, hvor menneskelig aktivitet i betydelig grad former planetens miljø, ofte med negative konsekvenser som klimaforandringer, miljøforurening og biodiversitetstab.

EcoArt søger gennem kunstneriske udtryk at skabe opmærksomhed, kritisk refleksion og dialog om vores forhold til naturen og miljøet. Kunstnere arbejder ofte med bæredygtige materialer, økologiske processer og interaktive installationer, som inviterer publikum til at engagere sig i økologiske problemstillinger og forestillinger om en mere harmonisk sameksistens mellem mennesker og natur.

Gennem kunsten kan der sættes fokus på formidling af forskellige naturelrelatede temaer. Da naturgenopretningen i Grønnestrand både arbejder med at fjerne invasive nåletræer som fortrænger hedenaturen og genetablering af en naturlig hydrologi kunne disse enmer belyses og formidles i kunst, der giver kropslige og sanselige oplevelser.

Kunsten kan understøtte oplevelsen af ro i det åndeløse landskab og appellere både til grupper af besøgende og enkeltpersoner.

Rune Winzent Bosse, Blomsten i Kunsten, Arken 2021. Herover: Junya ishigami+ associates. ART BIOTOP WATER GARDEN, Tochigi, Japan, 2019

Studio Olafur Eliasson. Your glacial expectations, 2012 Kvadrat, Ebeltoft, Denmark, 2012 Herover: Lee Borthwick. Mirror logs.

2) LYNKHØJSLETEN

GUIDET NATURFORMIDLING

Guidet naturformidling er en aktivitet, hvor en erfaren naturvejleder eller guide leder en gruppe mennesker gennem naturområder med det formål at formidle viden om flora, fauna, økologi og naturhistorie. Denne form for formidling skaber en direkte og engagerende oplevelse, hvor deltagerne får mulighed for at lære om naturens samspil, dens betydning og beskyttelse.

En vigtig del af guidede naturformidling er at gøre komplekse naturfænomener tilgængelige og forståelige for et bredt publikum gennem oplevelser, fortællinger og interaktion. Guiden kan for eksempel pege på forskellige plantearter, forklare dyrelivets vaner eller fortælle om geologiske processer, som har formet området. Formidlingen tilpasses typisk deltagerne ud fra alder, interesser og forudgående viden.

Guidet naturformidling har også en vigtig rolle i at øge bevidstheden om miljø- og naturbeskyttelse. Ved at skabe tættere kontakt mellem mennesker og naturen fremmes respekt og ansvarlighed over for miljøet. Ofte indgår også

aktiviteter som sanketure, fuglekiggeri, insektstudier eller regenerativ naturturisme som en del af formidlingen.

SANKETURE

Sanketure er planlagte ture i naturen med det formål at indsamle spiselige vilde planter, bær, svampe eller urter. Aktiviteten har rødder i traditioner og har oplevet øget interesse som led i en større bevægelse mod bæredygtighed og lokal fødevareindsamling.

Sanketure bidrager til en øget forståelse for biodiversitet og naturens ressourcer. De fremmer også naturbaseret læring og kan understøtte en mere bæredygtig tilgang til fødevarer ved at udnytte lokale og vilde råvarer. Derudover lægger sanketure vægt på at høste med omtanke, således at planter og svampe kan reproducere sig, og økosystemernes balance opretholdes.

Under en sanketur er det afgørende at have grundlæggende kendskab til de arter, der samles, da forkert identifikation kan medføre risiko for forgiftning.

REGENERATIV NATURTURISME

Målet med regenerativ naturturisme er ikke blot at minimere negativ påvirkning, men aktivt at forbedre og genoprette de områder, man besøger. Denne form for turisme fokuserer på at støtte lokale økosystemer, bevare biodiversitet og styrke lokalsamfund gennem ansvarligt og respektfuldt samspil med naturen. Mange danskere ønsker at bidrage positivt til naturen – både i hverdagen, weekender og ferie. Friluftslivet spiller en central rolle, hvor man i forbindelse med ture i skov, ved kysten eller i byerne ofte får lyst til at gøre en forskel – for eksempel ved at rydde invasive arter eller genoprette vandløb. Selvom der findes mange frivillige initiativer, kan det være svært at få overblik over de forskellige muligheder og planlægge sin deltagelse.

Frivillige fra Lystfiskeriforeningen for Nykøbing F. og Omegn og dele af Sjælland lagde i august gydegrus og skjulesten ud i Askehaveløbet.
Foto: Anders Knudsen/arkiv Anders Knudsen/arkiv

Frivillige aktører og frivillighed i naturen:

Havmiljøvogterne engagerer mere end 30.000 frivillige, som samler havfald langs kysterne – en indsats der både hjælper miljøet og forbedrer oplevelsen for dem, der færdes ved vandkanten.

Grusbanderne er netværk af frivillige, der arbejder med vandløbspleje og fiskebestandens forbedring på Sjælland og Fyn. De udfører naturbaserede tiltag som gydegrusudlægning, træplantning og skyggegivende beplantning langs vandløbene – aktiviteter der styrker den biologiske mangfoldighed og samtidig giver friluftsfolk bedre naturoplevelser.

Danmarks Naturfredningsforening står bag mange aktiviteter som affaldsindsamlinger og naturguidedede ture, der forbinder frivillighed med oplevelser i naturen og giver borgere mulighed for at engagere sig aktivt og lærende i naturen.

Derudover findes der mange lokale projekter, der inviterer borgere med til træplantning, opbygning af stenrev eller forbedring af vandmiljøet, hvilket alle bidrager til sundere og mere tilgængelig natur for friluftaktiviteter såsom vandreture, fiskeri og naturoplevelser.

3) KOLLERUP STRAND

FORSAMLING

Støttestedet ved Kollerup Strand kan fungere som ankomtpunkt til Grønnestrand naturområde og kan blive et multifunktionelt samlingspunkt, der imødekommer behovene for både vinterbadere og friluftsjnteresserede i lokalområdet.

Støttestedet skal tilbyde opholdsmuligheder og et samlingspunkt, der kan blive udgangspunktet for udflugter i området eller ophold ved og aktiviteter på stranden.

Samlingspunktet kan fungere som det naturlige mødested, hvor besøgende kan komme væk fra hverdagens travlhed og finde ro, fællesskab og fornyet energi. Herfra kan man gå ture, eller bare slappe af i fredelige omgivelser. Det giver både fysisk og mental sundhed, da naturen har en dokumenteret evne til at mindske stress og fremme velvære.

Et fællesrum til ophold kan også benyttes til foredrag, workshops og kurser med fokus på naturen i området. Her kan tilbydes ladestationer til mobile enheder, kompas eller kort til udlån eller blot information om ruter, stier og spor i naturområdet. Udover fællesrum og toiletfaciliteter kan støttestedet udvides til at inkludere en sauna.

Saunafaciliteter kan understøtte sammenholdet blandt de lokale vinterbadere og forlænge sæssonen for støttestedet, der forventes at være mest besøgt i sommerhalvåret. Saunaen kan opvarmes med vedovn, elovn eller solenergi og kan suppleres med omklædningsrum, låsebokse eller tøjophæng. Separate brusere med både varmt og koldt vand kan evt. benytte opsamlet regnvand.

Støttestedet kan inkludere et udendørs overdækket opholdsrum med bænke, som inviterer til samvær i alle årstider. Alt i alt fungerer forsamlingshuset som en praktisk og inspirerende base, der understøtter et aktivt friluftsliv året rundt.

Eksempler lave konstruktioner, tilpasset landskabet, der kan fungere som samlingspunkter til ophold i læ for vind og vejr. Herover: Bakkehuset af N+P Arkitekter. Tv: traditionel fiskerbod af den klassiske vestkysttype Th: Kandestederne af LBB3.

7) HAVVEJEN

FRISTED

Ved havvejen tilbydes overnatningsmulighed i form af shelters. Et shelter er en simpel form for overnatnings- eller hvileplads i naturen, typisk en åben eller delvist lukket træbygning med tag, der giver beskyttelse mod vejret. Shelters bruges ofte af vandrere, campister og naturentusiaster som et let og hurtigt overnatningssted, hvor man kan sove eller søge ly uden at skulle medbringe telt eller større udstyr.

Shelters, der er integreret i landskabet eller tilbyder særlige naturoplevelser, har stor værdi for både besøgende og naturen. Shelters giver unikke muligheder for at komme tæt på naturen og motiverer til længerevarende udflugter. Samtidig kan de have pædagogisk eller kulturhistorisk værdi ved at formidle viden om natur og landskab, hvilket øger lokal identitet og turisme.

Et godt eksempel på shelters, der formidler et steds særlige kulturhistoriske værdi, er StjerneKigger-shelteret ved Brorfelde Observatorium, der giver besøgende mulighed for at opleve himmelrummet tæt på en af Danmarks vigtigste astronomiske institutioner. Shelteret er placeret i naturskønne omgivelser med minimal lysforurening, hvilket gør det ideelt til stjerneKiggeri og astronomiske observationer. Grønnestrand og Klim Strand er blandt de områder i Danmark, som har mindst lysforurening, og der er derfor gode muligheder for at opleve nattehimlen. I Bulbjerg mod vest er der et særligt udpeget Dark Sky-område. Dette gør Bulbjerg til et populært sted for amatørastronomer, fotografer og naturelskere, der ønsker at opleve den imponerende stjernehimlen.

Et andet eksempel er Kronoskogen ved Ängelholm i Sverige hvor oplevelsen i shelteret ændrer sig i takt med naturens og årstidernes skiften. Efter regn samler vandet sig i grøften under shelteret, hvilket forvandler gulvet til en bro. De skrånende vægge leder blikket mod himlen, hvor du kan ligge og betragte stjernerne en klar nat. Hvis det begynder at regne, kan den øverste del af en af væggene vippe og fungerer som tag.

StjerneKigger shelter ved Brorfelde observatoriet Herover: Kronoskogen ved Ängelholm i Sverige

APPENDIX

VISIONSOMRÅDET

Visionen er, at projektet ved Grønnestrand er første skridt mod at udvikle et større naturområde på op mod 3.000 ha fra Bulbjerg i vest over Klim Bjerg i syd til Svinkløv i øst. Netop Klim bjerg har potentiale til at udgøre et fremtidigt støttepunkt med udgangspunkt i seværdigheden Klim Kalkovn.

Klim Bjerg byder på en unik natur med vandreruter, shelterplads, fossiler, skov og en rig flora. Området, på ca. 80 ha, ejes af Jammerbugt Kommune. Klim Bjerg var en ø i stenalderhavet og undergrunden består af danienkalk, aflejret for 65 millioner år siden.

Kalken fra området har været brugt siden oldtiden til blandt andet kalkhuse og mørtel. Den sidste kalkovn, der stod i drift til 1977, er i dag omdannet til museum.

Naturen på Klim Bjerg er meget artsrig med sjældne planter som hjertegræs, bleg kongelys og orkidéer. Et kalkoverdrev nord for kalkovnen er fredet for at beskytte den sjældne klitlimurt.

Friluftslivet inkluderer flere afmærkede stier, blandt andet den korte "hjertestien" og længere ruter som en del af Nordsøstien, Danmarks længste vandrerute. Ved hjertestien ligger en shelterplads med bålplads til fri afbenyttelse.

KLIM KALKOVN

Klim Kalkovn er et museum der formidler viden om kalk, naturen samt området omkring Klim Bjerg og Klim Klitplantage.

Bygningen blev fredet i 1997 af Slots- og Kulturstyrelsen og drives i dag som en selvstændig institution.

Museet viser kalkovnens vigtige rolle i lokal industri og kultur gennem tiderne. De bevarede kalkovne vidner om håndværket og samfundets udvikling. Museet tilbyder guidede ture med engagerede formidlere og der tilbydes læringsforløb for børn og unge fra områdets institutioner.

Fremadrettet har museet gode muligheder for at udvikle sig til et levende støttepunkt i samspil med Klim Bjerg mod nord hvor området byder på sjældne planter og flere vandrestier, bl.a. "hjertestien" og Nordsøstien. Der findes også en shelterplads med bålsted til offentlig brug.

AUTOCAMPERE

Langs Frederik VI's Vej findes flere uofficielle parkeringslommer bag klitterne, hvor særligt autocampere vælger at langtidsparkere.

Kørsel og parkering med motorkøretøjer på private fællesveje på landet og rent private veje er tilladt - medmindre kørsel aktivt er gjort forbudt. Autocampere må som udgangspunkt hverken køre eller parkere på strande, i skove og parker, ved naturcentre o. lign. og i naturområder - medmindre motorkørsel aktivt er gjort tilladt.

En mulig fremtidig løsning på den uønskede parkering, er at lukke Frederik VI's Vej for gennemkørsel af større motorkøretøjer som autocampere.

Der kan med fordel ske en formidling og anvisning af eksisterende lovlige muligheder for camping med autocamper indenfor og i nærhed af visionsområdet.

Formidlingen kan samtænkes med den digitale formidling der allerede sker i f.eks. Vestkystsamarbejdet.

Hvis muligheden opstår kan der på sigt evt. etableres en mere hensigtsmæssig parkeringsmulighed for autocampere indenfor visionsområdet eller i baglandet.

